

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 4. FEBRUAR 1983

ŠTEV. 5 (2108)

Bistvo niso ,vnaprejšnje storitve' bistvo je zaustavitev asimilacije

Merodajni koroški politiki trenutno nasedajo nekemu fundamentalnemu nesporazumu. Manjšinskopolitični status quo skušajo naslikati tako, kot da vodstvo slovenskih osrednjih organizacij sabotira zadovoljivo reševanje manjšinskega vprašanja, ko spet in spet postavlja zahtevo po nekih „vnaprejšnjih storitvah“. Kot vsa leta po vojni si prizadevajo, da bi črnega Petra podtaknili slovenski narodni skupnosti.

Govorijo o „salamitaktiki“ Slovencev, izsiljujejo s sosveti, nasprotujejo „vnaprejšnjim storitvam“, češ, saj smo jih že dali, in napovedujejo, da letošnje leto ne bo prineslo nobenega preloma v manjšinskem vprašanju, češ, prelomnica je bila sedmojuljska manjšinska zakonodaja iz leta 1976. Zdaj jim gre edino še za vstop Slovencev v sosvete, „kupna cena“ za ta vstop pa naj bi bil abiturientski tečaj in podaljšanje slovenskih radijskih oddaj za 3 minute na dan. Potem bo,

kot je mogoče sklepati iz raznih izjav, slovensko vprašanje rešeno. In to je fundamentalni nesporazum.

Merilo koroške in avstrijske manjšinske politike je še vedno stopnja asimilacije slovenske narodne skupnosti. Tega merila ne more popačiti nobena dnevno-politična formula, pa čeprav se imenuje zakon o narodnih skupinah, manjšinski sosvet ali „vnaprejšnja storitev“. Pogleda na to bistvo slovenskega narodnostnega vprašanja nam ne more zastreti nobena

majhna koncesija vlade, čeprav seveda nobene drobtine ne bomo zavrnili. Stalna manjšinske politike pa je vsekakor stalni dialog s prizadeto manjšino, ne glede na to, ali je iznajditelj tega načela kopitar ali kolar.

Bistvo slovenskih zahtev (in zahtev vse demokratične javnosti v Avstriji) je zaustavitev asimilacije, zaustavitev postopnega izginjanja koroških Slovencev. Vsaka „vnaprejšnja storitev“ je torej lahko samo akontacija na globalno rešitev slovenskega vprašanja. To je tudi smisel Operativnega kolektarja iz leta 1979, ki po predhodni rešitvi petnajstih konkretnih točk dopušča tudi možnost pogovora o sosvetih, ki so avstrijski politiki tako pri srcu.

In še enemu fundamentalnemu nesporazumu naseda koroška politika. Politiko razume kot izravnavo nasprotnih interesov, in ta model prenaša na manjšinsko vprašanje. Kot da je mogoče legitimne narodnostne interese Slovencev enačiti z absolutno nedemokratičnimi interesi nasprotnikov manjšine!

Narodnostne pravice so nedeljive. In narodnostne pravice nikomur ne jemljejo njegovih pravic, nikomur ne škodujejo. Slovenci nikomur nočejo nič vzeti. Komu bi škodovalo, če bi se slovenski otroci že v najmlajših letih v otroškem vrtcu mogli posluževati svojega materinega jezika; komu bi škodovalo, če bi se vsi slovenski otroci v dvojezičnih šolah izobraževali v svoji materinščini; komu bi kaj vzeli, če bi imeli Slovenci pravico do slovenskega občejanja z uradi, tako kot se Nemci poslužujejo nemščine? Komu bi torej škodovala uresničitev člena 7?

Ko se bo avstrijska politika začela lotevati tega bistva, namesto da išče izgovore in postavlja zapreke, čez katere naj bi Slovenci skočili, ko bo torej končni cilj manjšinske politike garancija obstoja in razvoja narodnostne skupnosti, ne pa vstop v nek dvomljiv organ, potem bodo koroški Slovenci lahko imeli več zaupanja v to politiko in njene oblikovalce.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanost

v nedeljo 6. februarja 1983 ob 11. uri na pokopališču v Svečah ob grobišču narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža in srbce.

N a s p o r e d u : polaganje vencev, nagovor in kulturni program. Počastimo z našo udeležbo spomin mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu.

Glavni odbor

Nesprejemljiva filozofija

V teh dneh smo se spominjali dogodka, ki je bil usoden za zgodovino dvajsetega stoletja: 30. januarja 1933 je v Nemčiji Hitler prevzel oblast. S to Hitlerjevo zmago pred 50 leti se je začela dvanajstletna pot tisočletnega rajha, na koncu krvave poti pa je obležalo 55 milijonov človeških žrtev.

Naravnost ironija je, kako nas je na ta konec Hitlerjeve dobe in na njegov poraz pred 38 leti spomnil koroški deželni glavar. Ironija zaradi tega, ker kot učitelj zgodovine šteje med poražence druge svetovne vojne poleg nacistov še ostale Korošce in Avstrijce, medtem ko so bili zanj med zmagovalci le „maloštevilni koroški Slovenci“, ki so

sodelovali s partizani. Dejansko so koroški partizani, ki pa nikakor niso bili tako maloštevilni, bistveno pripevali k porazu Hitlerja, in na njihovi strani kot zmagovalci so bili tudi vsi antifašisti na Koroškem in v Avstriji, ki so se uprli fašizmu.

Wagnerjeva filozofija, kakor jo je razpredel v svojem strankarskem glasilu, nikakor ni sprejemljiva. Kajti pred zgodovino so brez dvoma koroški Slovenci bili in so še poraženci, čeprav jim je prispevek k zmagi nad fašizmom vžil novega duha. Porazenci iz leta 1945, številni koroški nacisti, pa so svoj poraz kaj kmalu spremenili v zmago. Njihov duh je prisoten še danes in merodajen predvsem tudi v narodnostni politiki.

Furlanija-Julijska krajina praznovala 20-letnico avtonomije

Avtonomna dežela Furlanija-Julijska krajina, ki spada med „partnerje“ Koroške v okviru sodelovanja v prostoru Alpe-Jadran, je slavila dvajsetletnico svoje avtonomnosti. Temu jubileju so sledile razne prireditve, kjer so visoki predstavniki poudarili med drugim tudi velike vidike tega sodelovanja obmejnih pokrajin sosednjih držav.

Furlanija-Julijska krajina pa je obenem tudi tisti del Italije, kjer živi slovenska narodnostna skupnost, ki si že dolga leta prizadeva, da bo dosegla svojo enakopravnost. Prav od avtonomne dežele so Slovenci pričakovali večje razumevanje za svoje

težnje in potrebe, vendar so bili razočarani ter morajo še danes ugotavljati, da nista ne dežela ne država izpolnili svojih tozadevnih obveznosti.

In tega se na merodajnih mestih zavedajo. Predsednik deželnega odbora Comelli je na slavnostni prireditvi sicer „pozabil“ omeniti tudi Slovence, zato pa je predsednik deželnega sveta Colli dovolj jasno zagotovil, da bo dežela „z večjo močjo in intresom“ spremljala reševanje temeljnih vprašanj demokracije, med katerimi je na prvem mestu navedel globalno zaščito slovenske narodnostne manjšine, ki živi v deželi.

Alternativna lista in Slovenci

Pičili trije meseci nas še ločijo od parlamentarnih volitev. Etabilirane stranke so že dalj časa v volilnem boju. Z razliko od prejšnjih volitev pa so dobile tokrat novega tekmeča, ki naveda vse tri državnozborske stranke z zelo mešanimi občutki. Gre za takoimenovano zeleno ali alternativno gibanje. To gibanje je sicer močno razvejano (v Avstriji ni nič manj kot okoli 80 v notranjem ministrstvu registriranih političnih strank, ki se uvrščajo v zeleno gibanje) najbolj močna in najbolj organizirana skupina pa je prav gotovo Alternativna lista Avstrije (ALO), ki ima tudi izglede dobiti mesta v parlamentu. Ta stranka je imela pretekli konec tedna v Linzu svoj zvezni kongres. Udeležili so se ga delegati iz vseh zveznih dežel in zastopniki Koroške enotne liste. Kot opazovalec je bil navzoč tudi predstavnik Zveze slovenskih organizacij.

Prvi namen kongresa je bil, da gibanje organizacijsko in vsebinsko okrepi. Kongres je sprejel osem deželnih organizacij (na Dunaju delata dve neenotni skupini in zvezni kongres ne eni ne drugi ni dal statusa deželne organizacije ALO) in zastopstvo etničnih manjšin kot posebno skupino. Kongres je razpravljal tudi o akcijskem programu in posebej sprejel gospodarski, ekološki in mirovni papir. Delegati so seveda na široko razpravljali tudi o nastopu pri parlamentarnih volitvah in o sodelovanju z različnimi zelenimi skupinami in osebami (Tollmann, Schmitz,

Tull, Fux) Enoglasno mnenje je bilo, da ALO kandidira samostojno, pa brez osti proti morebitnim drugim zelenim kandidaturam. Ostro pa so nastopili proti osebam, ki se iz najrazličnejših taktilnih razlogov skušajo obesiti na vlak zelenega gibanja.

Kaj pomeni ALO za Slovence na Koroškem?

Dejstvo je, da uživajo etnične manjšine pri ALO velike simpatije in solidarnost. O tem pričajo dosednji razgovori med predstavniki slovenskih organizacij in zastopniki ALO, pa tudi linški kongres. Kongres je sprejel kot posebno enakopravno skupino v ALO tudi etnične manjšine, ki so skupno dobile enak status kot ga imajo posamezne zvezne dežele. Tokrat je KEL slavila vse delegate, končno veljavno o zastopstvu manjšin v ALO pa naj bi odločil poseben kongres vseh manjšinskih skupin, ki želijo delati po načelih alternativne liste — torej npr. tudi Slovenci, ki ne podpirajo KEL.

Izjava predsednika ZSO

Avstrijska sredstva javnega obveščanja so objavila vest, da so se slovenske organizacije odločile podpreti ALO. Dejstvo je, da je ta korak doslej napravila le KEL, ki je ponudila ALO tudi svojo organizacijsko pomoč na južnem Koroškem. Predsednik Zveze slovenskih organizacij Feliks Wieser je v pogovoru s celovskim radijem dejal, da ZSO še ni dala posebne izjave o volitvah, da je pa zelo zainteresirana na sodelovanju z ALO, posebej še v vseh vprašanjih, ki se tičejo izpolnitve sedmega člena državne pogodbe. Dodal je še, da bo odvisno predvsem od etabliраниh strank, kdo bo dobil slovenske glasove. Menil je, da jih bo ALO dobila mnogo, če ne bo prišlo do izpolnitve konkretnih zahtev koroških Slovencev še pred volitvami. Posebej je pri tem omenil dvojezične otroške vrtce.

Linški kongres je razpravljal tudi o posebni resoluciji za pravice manjšin. KEL-ova delegacija je morala spoznati, da je tolmačenje konkretnih zahtev manjšine tudi v krogu, ki je manjšinam izredno naklonjen, vse kaj drugega kot formalna in enostavna zadeva.

Predlagano resolucijo so delegati zamenjali z novo, konkretno zahtevo so spremenili v splošno zahtevo po spremembi politike do narodnih manjšin. ALO zakon o narodnih skupinah zavrača in zahteva izpolnitev sedmega člena državne pogodbe. Za manjšine v Avstriji zahteva isto kot zahteva Avstrija za Južno Tirolsko. Posebej v resoluciji tudi poudarjajo, da je treba prepovedati neonacistično delovanje. Konkreten korak v tej smeri so napravili delegati linškega kongresa, ki so zavrnili sodelovanje in agitacijo znanega desnega ekstremista R. Drechslerja.

Uveljavljanje nekega pojma

9. decembra 1982, letak NDP Landesverband Kärnten pred razgovori na deželni vladi:

„Was wird nach der Salamitaktik an Privilegien zum Schaden Kärntens eingeräumt?“

9. decembra 1982, predsednik koroške FPÖ Mario Ferrari-Brunnenfeld po razgovorih na deželni vladi:

„Wir stehen unter dem Eindruck, daß nach einer Art Salamitaktik ein Stücklein nach dem anderen erreicht werden soll.“

22. januarja 1983, predsednik koroške ÖVP Stefan Knafel v Neue Volkszeitung po razgovorih s kanclerjem Kreiskim:

„Wenn jetzt wieder Vorleistungen verlangt werden, dann ist das eine Salamitaktik.“

28. januarja 1983, predsednik koroške SPÖ in deželni glavar Leopold Wagner v slovenski oddaji ORF:

„Nach einer Salamitaktik kann man keine Politik machen.“

PREBERITE

Konec vojne na
Koroškem v luči
TV-filma

str. 2

150.000 nacističnih
zločincev še živi

str. 3

Ustanovljen deželni
sekretariat za
varstvo okolja

str. 4

Jubilejna sankaska
tekma v Žel. Kapli

str. 8

Konec vojne na Koroškem v luči televizijskega filma ORF

Medtem ko je televizijski dokumentarni film „Österreich II“ v prejšnjih oddajah prikazal osvoboditev Dunaja in zapadne Avstrije, je zadnja oddaja prejšnji četrtek bila namenjena „Tekmi armad“ (Wettlauf der Armeen).

Že prejšnje oddaje, ki so naletele v avstrijski javnosti na bolj ali manj pozitiven odmev, so zelo plastično in dokumentarno prikazale tisto zgodovino, ki so jo starejše generacije med nami doživljale in soustvarjale. Prav zaradi tega smo z velikim zanimanjem gledali oddajo, predvsem tisti del o Koroški. Še prav posebno zaradi tega, ker določeni dogodki iz tega časa še danes v dnevni politiki igrajo določeno vlogo.

Lahko ugotovimo, da je načelna usmeritev oddaje, namreč uporaba slik, dokumentov in ustnih pričevanj, pravilna in da je s tem ta zgodovina razumljiva in sprejemljiva tudi za nespecialista oziroma povprečnega konzumenta. Kljub temu, da se ne strinjamo z vsemi trditvami oddaje, lahko ugotovimo, da je oddaja skušala biti objektivna. Npr. ob prikazu nemškega terorja napram slovenski manjšini na Ko-

roškem, ki je nujno izzval odpor- niško gibanje.

Pogrešali pa smo analitičen pristop, ki bi kompleksno prikazal politično in vojaško situacijo na Koroškem v tem obdobju. Predvsem je šibkost oddaje o Koroški v tem, da razlaga zadnja dva meseca vojne na Koroškem na podlagi tekme armad, ne da bi temeljiteje prikazala razvoj pred tem tako na nemški strani kot na strani odporiškega gibanja.

Zgodovinsko je povsem netočno, da se je partizanski odpor na Koroškem zreduciral kot pojav zadnjih dveh mesecev in še to le v sklopu jugoslovanske partizanske vojske. Zakaj avtorji niso kvantificirali koroškega partizanskega odpora? Zakaj niso povedali, da so zavezniki priznali koroško partizanstvo tudi s tem, da so poslali npr. Angleži na Koroško vojno misijo? V tem kontekstu je trditev, da je bil avstrijski bataljon „redka avstrijska vojaška formacija na strani zavezniških sil“, prav gotovo napačna.

Ko avtorji govorijo o nemškem napadu na Jugoslavijo ter kolonizaciji in nasilni germanizaciji Go-

renjske, ne omenjajo, da je bil izpeljan nemški napad na Jugoslavijo in Slovenijo ob vidni pomoči lokalnih koroških nacistov iz vrst Kärntner Heimatbunda. Sploh se zdi, da avtorji ne upoštevajo dejstva, da so tisti koroški politični faktorji, ki so že za časa prve republike delovali v škodo slovenske manjšine, postali po anšlusu nosilci nacistične oblasti na Koroškem.

Teza, da je jugoslovanska partizanska vojska prišla na Koroško kot osvajaalka in okupator, britanska pa kot osvoboditeljica, je zgodovinsko napačna. Dejstvo je, da so jugoslovanski partizani sodelovali pri uničenju nemške nacistične vojske, ob tem še imeli neštete izgube in da so ti boji trajali prav na Koroškem do 12. maja 1945!

V tem kontekstu pa je izjava, da se je s prihodom jugoslovanskih partizanov na Koroško „bilanca terorja“ preložila v škodo nemško govorečih sodeželanov, absurdna.

Ali so res imeli vsi tisti, ki so se priključili že leta 1942 partizanski vojski, osvajaške težnje po Koroški? Ali ni morda tako, da je razvoj nemškega terorja na Koroškem uničil v veliki večini koroških Slovencev vsako identifikacijo z itak ne obstoječo državo Avstrijo? Okoliščine predaje oblasti jasno potrjujejo našo domnevo. Zakaj govorijo avtorji o tem, da je Rainer brezpogojno predal oblast zastopnikom bivših demokratskih strank? Ali ne poznajo radijski govor Rainerja, ki je tedaj povedal, da predaja oblast pod pogojem, da noben nacionalsocialist ne bo imel posledic zaradi svojega članstva v NSDAP! V istem govoru je Rainer poudaril, da bodo živele firerjeve ideje naprej! Miselnost tedanje demokratske vlade je na svoj način poudaril gospod Herke, ko je ugotovil, da je prva pot vodila predstavnike nove vlade v štab nemške vojske, kjer je takorekoč zahtevala, da nacistična vojska nastopi proti partizanski!

Kako je vse to vplivalo na partizane, bi prav gotovo lahko pojasnil kdo iz vrst tistih, ki so tedaj sodelovali v partizanskem štabu. Še živijo, zakaj jih niso intervjuvali?

Kljub vsem tem kritičnim pripombam (odkod podatek, da je Tito ob sestanku s Churchillom obljubil Trst in Koroško zapadnim zaveznikom?) pa upamo, da bodo avtorji v naslednjih oddajah o Koroški rešerširali natančneje.

BOROVLEJE, SENTJAKOB, RADIŠE:

Neposredna informacija o razgovorih

Udeleženci informativnega sestanka v Borovljah.

Okoli 200 ljudi se je zadnji teden zbralo na informativnih sestankih ZSO o pogovorih zastopnikov koroških Slovencev z zveznim kanclerjem Kreiskim. V Sentprimozu, Sentjakobu, Borovljah in na Radišah so zastopniki ZSO poročali o poteku razgovorov in se hkrati z navzočimi posvetovali o nadaljnji narodnopolitični dejavnosti na podeželju. Na Radišah je ljudem poročal podpredsednik Ludvik Ogris, v Borovljah predsednik Feliks Wieser, v Sentjakobu pa podpredsednik Franc Kukovica. Wieser in Kukovica sta govorila tudi že na sestanku v Sentprimozu.

Predsednik ZSO Feliks Wieser je v Borovljah orisal potek razgovorov in izhodišča obeh strani, kot pozitivno pa je ocenil, da se je kancler Kreisky priznal k stalnemu dialogu z manjšino. Razprava sama se je vrtila tudi okoli vprašanja, kakšen vpliv so imele na razgovore bližnje parlamentarne volitve. V tej zvezi je predsednik Wieser povedal, da ZSO pri prihodnjih volitvah ne bo dala volilnega poziva za nobeno stranko. Diskutanti so na vseh sestankih poudarili, da je potrebna akcijska enotnost narodno zavednih Slovencev, nekateri pa so zahtevali bolj jasno strankarsko usmerjeno volilno priporočilo ZSO.

Konkretno je bilo govora tudi o samozavešnejšem uveljavljanju slovenskega jezika pred uradi in pri javni vzgoji otrok. Predsednik Wieser je pozval vse Slovence, da se v svojih strankah bolj uveljavljajo, še posebej pa je nagovoril slovenske socialiste, da naj javno izpovedajo svoje nesoglasje z obstoječo manjšinsko politiko stranke, ujeta v tristrankarski pakt.

Analiza šolskih učbenikov

Tudi slovenska skupina je sodelovala

Dne 28. januarja 1983 je bila v prostorih zveznega kanclerstva na Dunaju druga anketa o avstrijskih šolskih učbenikih s posebnim oziranjem na prikaz vloge moških in žensk. Posvet je organiziral državni sekretariat za ženska vprašanja, vsebinsko pa ga je pripravila skupina žensk in moških — med njimi tudi skupina koroških Slovencev — ki se je v štirih delovnih kroških ukvarjala s tozadevno tematiko.

Žal v uradnih vabilih, ki jih je državni sekretariat razposlal aprobačjski komisiji, lektorjem in lektorici, avtorjem in avtoricam ter založbam, kljub izrecnemu domenu ni bilo omenjeno, da se bodo raziskovali tudi učbeniki za slovenski jezikovni pouk. Baje so se zastopnice državnega sekretariata bale neke „manjšinske diskusije“; zaradi nujne zahteve s strani sodelavk naše skupine, ki so jo podkrepile s temeljito študijo, pa so se nas le „usmilile“ ter posebej povabile na Dunaj tudi vse avtorje in avtorice učbenikov za slovenski jezikovni

pouk ter Mohorjevo založbo (ki je izdala pretežno večino teh učbenikov). Toda glej: nikogar od naših gospodov in gospa očitno ni zanimalo, do kakšnih rezultatov je privedla vsebinska analiza njihovih učbenikov! Ali pa le? Vedno pa se v taki ignoranci izraža tudi določena stvarnost.

Naša delovna skupina je raziskovala vse učbenike in slovnice za šoloobvezne otroke, vključno nižje stopnje srednjih šol, po kriterijih glede stvarnega prikaza vloge žensk, ki jih je izdal urad zveznega kanclerja: 1. mož in žena v družbi; 2. mož in žena v delovnem življenju; 3. mož in žena v javnem življenju, v kulturi in v prostem času; 4. medčloveški odnosi; 5. napetosti med delovnim življenjem in družino.

Izsledki naše ankete niso privedli do pozitivnih ugotovitev. V učbenikih, ki so bili obravnavani, so socialne danosti družbenega življenja le redkokdaj upoštevane. Prikaz moških in žensk v vseh teh učbenikih ne ustreza današnjemu družbenemu stanju. Pospešujejo se tradicionalni klišei neke idilične in zdrave družine (nepopolne družine sploh niso omenjene), prikaz moških in žensk odgovarja tradicionalni vlogi zakonskega para v patriarhalni družini: matere so skrbnice, pohlevne, ljubeče, trpeče ali celo „svetnice“, medtem ko je oče glava in avtoriteta družine, ki le-to zastopa navzven. Mnogokrat pa se očetje v sklopu družine sploh ne pojavljajo. Mnogokrat pridejo do izraza zastarele vzgojne prakse. Problematika dvojne obremenjenosti žensk glede poklica in družine niti enkrat ni omenjena. Poklicno in delovno življenje družinskih članov v učbenikih ni bistvenega pomena. Ženske v poklicu so v nasprotju z možem le tu in tam omenjene, kaj šele, da bi se pojavile v javnosti... Naštela sem le nekaj utrinkov z naše raziskave. Vsekakor pa podrobnih rezultatov našega dolgotrajnega dela ne bomo skrivale pred širšo slovensko javnostjo — objavile jih bomo v marčni številki mladja.

Marija Jurič

150.000 nacističnih zločincev še danes živi raztresenih po vsem svetu

Bolivijske oblasti so prejšnji teden prijele nacističnega vojnega zločinca Klausa Barbieja, ki je pod imenom „Altmann“ že desetletja živel v Boliviji, kjer je dobil tudi državljanstvo. Med drugo svetovno vojno je bil Barbie šef gestapa v francoskem mestu Lyon, kjer se ga je zaradi strašnih zločinov nad civilnim prebivalstvom prijel vzdevek „lyonski krvnik“. Zaradi tega njegovo izročitev zahteva tako Francija kot tudi Zvezna republika Nemčija, da bi ga postavili pred sodišče.

Bolivija in druge latinskoameriške države so sploh znane kot pribežališče za številne nacistične vojne zločince, ki so v tem delu sveta, kjer so pogosto na oblasti protiljudski vojaški režimi, našli nove možnosti, da so uveljavili svoje „izkušnje“ pri zatiranju demokracije in napredka. Tako je tudi Barbie menda odigral važno vlogo pod prejšnjim diktatorskim režimom v Boliviji, kateremu je kot „izvedenec“ pomagal organizirati in izvajati krvavo nasilje nad sindikalnimi in drugimi demokratskimi gibanji.

Na meji med Bolivijo in Paragvajem pa je znani „lovec“ na nacistične zločince Simon Wiesenthal konec minulega leta odkril tudi zloglasnega zdravnika iz Auschwitza Josefa Mengeleja, ki je menda zakrivil smrt več kot 400.000 židovskih jetnikov in je zato znan pod imenom „angel smrti iz Auschwitza“. Danes živi Mengele baje pri neki krščanski pacifistični sekci, ki o njegovi nacistični preteklosti nima pojma in ga noče izročiti oblastem.

V ostalem je Wiesenthal povedal, da trenutno še vedno išče kakih 30.000 nekdanjih nacistov; število nacističnih vojnih zločincev, ki žive še danes raztreseni po vsem svetu, pa ceni Wiesenthal na kakih 150.000.

Kardeljeve nagrade prvič podeljene

V Beogradu so prejšnji teden — ob 73. obletnici rojstva Edvarda Kardelja — v navzočnosti vodilnih predstavnikov jugoslovanskega družbenopolitičnega življenja prvič podelili nagrade Edvarda Kardelja, ki jih podeljujejo za največje dosežke v razvoju teorije in prakse socialističnega samoupravljanja. Prvi dobitniki te nagrade, ki velja za eno od največjih družbenih priznanj v Jugoslaviji, so delovni organizaciji železnica Zenica in tovarna cementa Prvoborac iz Solina ter znani slovenski družbenopolitični delavec in član predsedstva SFRJ Sergej Kraigher.

Ob 73. letnici rojstva Edvarda Kardelja je bila spominska slovesnost tudi pred njegovo rojstno hišo v Ljubljani, kjer so položili vence pred spominsko ploščo. V celjski knjižnici, ki nosi ime Edvarda Kardelja, pa so za to priložnost prvič podelili priznanja zaslužnim knjižničarjem.

Žrtve fašizma nas obvezujejo da branimo pridobitve njihovega boja

Na številnih prireditvah in demonstracijah, v člankih in komentarjih, v filmih in odskih predstavah ter na razne druge načine je bilo v minulih dneh ob 50. letnici prihoda Hitlerja na oblast opozorjeno na posledice tedanjih dogodkov, obenem pa je bilo tudi nedvoumno poudarjeno, da smo predvsem žrtvam nacističnega nasilja dolžni ostati budni ter moramo pravočasno napraviti vse, da se kaj takega nikdar več ne bi ponovilo.

„Nikdar več fašizma — nikdar več vojne!“ se je glasilo tudi geslo velike antifašistične demonstracije na Dunaju, na kateri se je zbralo na tisoče udeležencev, pripadnikov najrazličnejših strank in organizacij, ne glede na politično usmeritev ali veroizpoved — vse pa je družila skupna privrženost stvari demokracije in miru. Zato so se tudi odločno izrekli za prepoved neonacističnih združenj in dejavnosti, obsodili so sleherno nacionalistično ali rasistično hujskanje (predsednica Kluba slovenskih štu-

dentov na Dunaju Maja Haderlap je na zaključnem zborovanju posebej opozorila na protislovensko gonjo na Koroškem), kritično pa so ocenili za držanje odgovornih oblasti, ki vse premalo spoštujejo antifašistične obveznosti iz državne pogodbe.

Pa ne samo v Avstriji, marveč predvsem tudi v Nemčiji so se ob tej priložnosti spominjali usodnosti razvoja, ki se je začel pred petdesetimi leti. Pri tem sta prišla posebno do izraza dva značilna pojavi: Z razumljivo kritičnostjo in z utemeljenimi očitki je mladina zastavila starejši generaciji vprašanja, kako so mogli tedaj dopustiti vse to in zakaj so o tem molčali vsa desetletja? In poudarjeno je bilo, da zgodovine ne smemo premagovati samo ob obletnicah, marveč moramo z antifašističnimi vrednotami napolniti podobo in oblike današnje demokratske družbe, ker le tako nam bo uspelo preprečiti, da bi se ponovno izrodila v nasilje in krivico.

A black and white photograph of a classical marble bust of a woman. She has thick, curly hair and is wearing a garment with a draped collar. The bust is set against a dark, textured background.

8. februar — slovenski kulturni praznik — dan, ko se spominjamo in razmišljamo o našem velikem pesniku, Francetu Prešernu, dan, ko je utihnilo njegovo srce, njegovo pesniško izročilo pa postajalo iz dneva v dan, od leta do leta vedno bolj naše in je danes simbol naše kulturnosti. Prešeren je orfej, ki hodi pred nami in nam iz veka v vek odkriva nove dimenzije svojega humanega sporočila.

Tako vedno znova razpravljamo o neminljivosti Prešernovih pesni, zlasti ob 8. februarju, občudujemo njegovo orfejsko vizijo in smo ponosni, da ga imamo, da nas je dvignil na stopnjo kulturnosti drugih narodov, na raven svetovne književnosti. Toda vprašajmo se, ali je ponos, ki nam ga dviga Prešeren, vedno upravičen, ali ga čestokrat uporabljamo le kot ščit naše zanikarnosti, slabosti, ker ne znamo oceniti njegove prave kulturnosti? Kajti Prešeren nam ne sme biti blizu samo ob našem kulturnem prazniku. Tudi ni dovolj, če beremo knjigo, gremo na razstavo, v gledališče ali na koncert. Prešernu smo dolžni več, mnogo več. Zlasti mi, ki živimo izven meja matičnega naroda, moramo vsak dan, doma in v javnosti nositi v sebi Prešernovo ljubezen do matere in njene besede, katero nam je položila na usta ob našem rojstvu. S to besedo moramo misliti na Prešerna tudi te-

daj, ko nam niso v ušesu njegovi melodični verzji, ampak, ko se soočamo s tisto realnostjo, ki nam krati naše narodne pravice in krči naše narodno telo. Le kdor se postavi v bran svojega jezika in kulture, je lahko verdostojen nositelj Prešernove ideje, ki je ključ do narodnega ponosa in do kulture drugih narodov. To svojo materino besedo uporablja v vsakdanjem življenju in jo izroča svojim potomcem. To je velika, a nujna naloga vsakega zavrednega člana naše narodne skupnosti; je pa tudi ena izmed tistih vrlin, ki osvobaja človeka, mu daje vero v lepšo bodočnost, da ne sodi med tiste, ki „le petica daje mu ime sloveče...“

Če bomo ob slovenskem kulturnem prazniku in s tovrstnih proslav (SPZ jo je izvedla sinoči) odhajali v zavesti, da mora biti Prešeren za nami vsak čas, ob vsaki domači besedi; potem bomo lahko rekli, da smo verodostojni nosilci in posredniki Prešernove humane ideje, potem nam tudi naša usojena majhnost ne bo ovira za naše vztrajanje.

Za svojo prvo razstavo v letošnjem letu je društvo Aula slovenica v Celovcu pridobilo znanega slovenskega slikarja Jožeta Tisnikarja iz Slovenj Gradca. Čeprav je Jože Tisnikar s svojimi impresivnimi slikami zaslovel po vsem svetu, v Celovcu razstavlja prvič v tako obsežnem okviru. Predsednik društva Aula slovenica, dr. Mirt Zwitter je v pozdravnih besedah posebej naglasil, da se je Tisnikar pravkar vrnil iz New Yorka, kjer umetnik razstavlja in da se pripravlja na razstavo na Japonskem.

Otvoritve Tisnikarjeve razstave, prejšnji četrtek v prostorih Aule slovenice, se je udeležilo veliko

število ljubiteljev in občudovalcev njegove umetnosti, med njimi tudi celovski župan Leopold Guggenberger, generalni konzul SFRJ v Celovcu Marko Kržišnik in konzul Alfonz Naberžnik, predstavniki političnega in kulturnega življenja občine Slovenj Gradec, med katerimi naj posebej omenimo Tisnikarjevega mentorja in vodja Umetnostnega paviljona prof. Karla Pečka; prišli pa so tudi bivši slovenjgraški župan in sedanjí direktor Zavoda SRS za mednarodno znanstveno, tehnično in kulturno sodelovanje, dipl. inž. Franc Razdevšek, nestor slovenskih slikarjev, akademik Božidar Jakac in predstavniki sloven-

skih političnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev.

O slikarju Jožetu Tisnikarju in umetniški izpovedi njegovih slik, je spregovoril prof. Marjan Tršar, katerega izvajanja objavljamo na posebnem mestu. Posebno priznanje je izrekel slikarju Tisnikarju še Božidar Jakac, ki je podčrtal njegovo izvirnost, ki nima primere, kar je za umetnika in za nas Slovence kot majhen narod še posebno velikega pomena.

Razstavo Jožeta Tisnikarja je možno ogledati do 18. februarja, od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Leto 1983 je v slovenski kulturni zgodovini posebej pomembno, saj praznujemo 90-letnico rojstva Prežihovega Voranca - Lovra Kuharja.

Naš rojak, povezovalac enotnega slovenskega kulturnega prostora, izvira iz tedanjega uradno mešanega ozemlja, ki je po plebiscitu 1920. leta pripadlo Jugoslaviji. S svojo izpovedno močjo je Prežih koroškim Slovincem ostal domač. Nikdar ni prešel v abstraktne umetniške sfere, vedno je v svojem bistvu ostal preprost, a impresiven izpovednik socialnih in nacionalnih neskladij, bорец za malega človeka — kmeta in delavca, kajžarja in hlapca, a bridek in nepomirljiv do izkoriščevalskega sloja tovarnarjev, kraljev na Betajnovi in častihlepnih predstavnikov oblasti. Njegov socialni realizem se prepleta skozi vsa njegova dela, kar spomnimo se Samorastnikov, Boja na požiralniku, Svetega Gašperja ali psihološko pretresljive Ljubezni na odoru. Že dolgo pred plebiscitom se je začel zanimati za vprašanja koroških Slovencev, o katerih je pisal z določeno zavzetostjo in optimizmom.

Številna njegova dela označujejo njegov emocionalni, a hkrati tudi globoko racionalni odnos do koroške stvarnosti. Ne samo roman Požganica, kjer v velikem zamahu objame vsa socialna in nacionalna neskladja tedanjega družbenega prostora in časa, temveč tudi v drugih delih, reportažah, potopisih in političnih esejih Prežih prikazuje koroško problematiko, kakršna je tudi danes aktualna. (Če Zilanoj Drava nazaj poteče, Gospodstvo polje, Ob versajskih plovih itd.)

Neprecenljive so njegove reportaže, potopisi in eseji, ki izpričujejo Prežihovo globoko povezanost s slovenskim, avstrijskim in mednarodnim delavskim gibanjem, kateremu je posvetil večino svojih notranjih moči, kljub stalnemu preganjanju, številnim aretacijam in svojemu neugodnemu socialnemu statusu. Njegova reportaža Dunaj ima v tem smislu za nas vse večji pomen.

Že ob 30. obletnici Prežihove

smrti smo koroški Slovenci slovenski kulturni praznik posvetili temu velikemu sinu našega naroda. Letos kulturni praznik posvečamo 90-letnici rojstva Prežihovega Voranca, kar gotovo potrjuje, kako cenimo njegovo delo in doprinos slovenski književnosti, naši zgodovini in nezadnje k razvoju in napredku slovenskega naroda.

Vendar je ob tem proslavljanju treba postaviti nekaj vprašanj: V kolikšni meri poznamo Prežiha? Koliko in kako ga bemo? Po katerih njegovih delih segamo? Koliko so naše vzgojno izobraževalne institucije sposobne in pripravljene, posredovati Prežiha v neizmaljeni obliki? Smo sposobni Prežiha pravilno interpretirati in aktualizirati?

O vsakem od zastavljenih vprašanj bi se dalo temeljito razpravljati. Posebno pa je boleče zadnje. V mislih imam enotno kulturo dveh kulturnih administracij, od katerih je prva z vso pieteto in iskrenim odnosom Prežihu posvetila kulturni praz-

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

nik, druga pa se dela gluho in mutasto, kot do večine slovenskih literarnih velikanov, ki jih leto za letom vključujemo v slovenski kulturni praznik – Prešernovo proslavo.

Odnos do Prežiha se najbrž zrcali v stopnji kulturne in ideološke osveščenosti. Kultura pa ne more biti odraz določenih ideoloških naziranj, brezsmiselnega preziranja določenih vrednot, kar pomeni negiranje že obstoječega in priznanega. V tem smislu je Prežih kot literat, delavski voditelj in revolucionar, ne glede na nekatera omenjena odklanjanja, že zdavnaj prerasel naše zoženo obzorje.

Jože Rovšek

A black and white photograph showing a large group of people, mostly men in suits, seated in rows in a hall. They appear to be attending a formal event or ceremony. The room has a high ceiling with circular lights and a white pillar. The people are seated in rows, facing towards the right side of the frame. The men are wearing suits and ties, and some are wearing hats. The women are wearing dresses or coats. The overall atmosphere is formal and organized.

Med izbranci narave, ki s svojo nadarjenostjo poudarjajo svoj poseben svet v besedi, glasbi ali v sliki; med njimi, ki so jim že od davnih časov pripisovali moči, ki so več kot običajno človeške, saj se dotikajo stvarjenja samega; med tistimi torej, ki jih je človeštvo poimenovalo z imenom umetniki, ustvarjalci — razločimo dve med seboj različni kategoriji. Eni so rojeni iskanci in odkritelji, spuščajajo se v avanturo neznanega; razreševalci vedno novih problemov, snovalci vedno presenetljivih, nikoli prej vidnih, slšanih ali branih rešitev. Iz leta v leto presenečajo s svojimi razvojnimi skoki, a pri tem ohranjajo nezmisljivo osebne izrazne značilnosti. In ko se v svojem razvoju dotaknejo vsakokratnega viška, takšnega „non plus ultra“ da jim osupli niti v mislih ne morejo predvideti naslednjega koraka, vstajajo, kot po čudežu, obnovljeni in osveženi za razreševanje novih prej nikoli načetih idej.

Toda po drugi strani so tudi takšni, njim docela nepodobni ustvarjalci, ki si že zgodaj obereajo svoj cilj in se mu potlej vse življenje bližajo po dosledni poti, brez presenečenj, brez novih šokantnih odkritij; vselej le z neutrudnim delom, z raziskovanjem neštetihih skritih možnosti istega problema, iste vsebine. Z izpopolnjevanjem, z napenjanjem, s kristaliziranjem svoje trajne tematike, ki so si jo postavili za vodilo že na začetku, rastejo v polnost umetnika z veliko črko. Takšni ustvarjalci ne hlajajo zmerom po novih, času in kraju aktualnih motivih; ne skušajo uspeti z novostmi, z razkošnostjo pripovedi, marveč želijo s poglobljanjem, s ponotranjanjem sebi prirojene izpovedne vsebine dvigniti svoje delo na raven resnične umetnine, ki bo obogatila in oplenitila tudi nas, ko ga podoživ-

ljamo.

Med ustvarjalce takšne vrste, spoštovani navzoči, smemo šteti našega današnjega razstavljalca, slikarja Jožeta Tisnikarja. Ko sem ga prvikrat srečal — bilo je leta 1960 v Slovenjem Gradcu, kjer sva razstavljala s kiparjem Janezom Lenassi — me je pri prič prevzela nerazložljiva sila izraza, ki je žarčila iz njegovih olj in monotipij. Neverjetno preprosti v barvi — od žoltin do modrikastih zelenil — sila nerodni, da, anatomsko zgoreni

PROF. MARJAN TRŠAR O TISNIKARJEVI RAZSTAVI V CELOVCU:

v risbi, so njegovi mrtvi in živi protagonisti pritegovali čili z neustavljivo silo. Doživetje nekakšne življenjske polnosti, nekakšno odškrnjenje vrat v neznan prečudovit svet, nekakšna prevzetost ob spoznanjih, ki si jih použival z očmi in ki se niso dale prestavi v besede — v kratkem, tista čudovita magija, ki je dar vsake resnične umetnine: potošen in pomirljen postaneš, hkrati pa tretetajoč od želje, da bi se tudi sam izpolnil, izpovedal. Takšno je bilo že na začetkih sugestivno žarčenje Tisnikarjevih del.

In od tistega časa naprej je ostal slikar — smemo reči — vedno enak, sebi zvest, zvest svojemu izsanjanemu svetu. Vedno le Tisnikar, tudi ko je variral svoje motive, se izpopolnjeval in mojstril v svojih tehnoloških, risarskih, barvnih vedenjih. Zakaj — v pravem pomenu besede — ogromen je opus njegovih del, ki leži med tistim mladim, skromnim, ne-

znanim fantom iz Slovenjgradca pa med sedanjim priznanim slikarjem, čigar podobe širijo monografije in razstave po vsem svetu. Dolga so bila leta zagrizenega bojevanja s samim seboj, vztrajanja pri lastnih zamislih, neomajne vere v svoje poslanstvo, v svoj izbrani, nikoli zatajeni predstavi svet. Koliko negotovosti, dvomov, pravcati delirijev človeškega vegetiranja na dnu, na robu obupa! In ko je jelo po kapljicah pritekati zanimanje za njegovo delo, pritrjevanje in priznanje nje-

govni umetniški sili — koliko nasprotovanja in omalovaževanja je moral prestati. Kako presukano so mnogi želeli razvednotiti, spodklopavati te njegove uspehe! Razlagali so na ves glas, da je to pač uspeh slikarja-naivca, zdaj ko je v modi naiva; razlagali so, da gre pač po liniji najmanjšega odpora, zakaj prava igrača da je ljudi pritegovati, pretresati z mrličji, z morbidnostjo; čisto zatrdno so prerokovali, da bo Tisnikar zdaj zdaj do kraja propadel, brž ko si bo z delovno prakso izkristaliziral metiersko znanje, zakaj potem — so trdili — ne bo več tako pristržno neroden, ne bo premogel več naive, s katero zdaj osvaja občinstvo.

A vse te očitke pa še mnogotere je Tisnikar brez besed, zgolj s svojim delom dokončno zavrnil, izničil. Danes ne govorimo več o Tisnikarju-naivcu, danes ve vsak, da je Tisnikar slikar izredne ekspresivne moči, pravi umet-

nik — in nič drugega. Tudi ko je izbrusil svoje realizatorsko znanje in izvedbene postopke do vrhunca, ni to niti za trohico zmanjšalo notranje žarilnosti njegovih naslikanih junakov. Tudi ko je domalega izpel baladni repertoar svoje sečirnice — blede okostnjake, žolte mrliče — ni zato nič manj pretresljiv, nič manj „mementovski“ — nič manj umetniško kategorično imperativen v svojih novih motivikah. Naj stojimo pred njegovim Križanim, naj se pomikamo v njegovih sprevodih z gručo ljudi, ki hitijo, bežijo morebiti pred atomsko gobo v daljavi; naj malce strmimo s hrzajočimi konji, ali prestrašeno odganjamo shrbljive črne vrane, ki nam pretijo kot roj črnih slutenj — vselej in povsod smo ob njegovih slikah polni nekakšne notranje pobotnosti, pretanjenega razodetja, ki je lahko dar zgolj najboljšega kar premore človeški genij: sad iskrene polnokrvne umetnosti!

Povabljeni na to bogato razgrnitev Tisnikarjevih podob njemu lasnega sveta, ne potrebujemo nobenih razlag, nikakršnih teoretskih pojasnil ali učenih uvodov. Se več lahko trdim, tudi če nismo ubrani prav na to bajanje v barvah in oblikah, nas bo prvinska moč, ki lije iz njegovih kompozicij, kar vsesla vase, potegnila v sredo svojega sporočila, nas hkrati izničila in hkrati dvignila v obdobje veličine človekovega bistva. Takšna je in takšna bo živila Tisnikarjeva umetnost. Živila in se dajala v použivanje nam in vsem — njena pot je danes že začrtana daleč preko naših meja, prek našega kontinenta. S seboj nosi najplemenitejšo poslanico: pretresljivo intimo slikarja, usodovstvo našega malega naroda in človeštva v celem — skozi barve in oblike šepetanje človeka človeku o njegovi nedoumljivi biti.

PLIBERK

Prireditve ob 50-letnici Hitlerjevega prevzema oblasti v Nemčiji

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku je v nedeljo 23. januarja zvečer vabilo na prireditev celovškega Antifašističnega komiteja, ki je bila namenjena začetku zla v Evropi — 50-letnici Hitlerjevega prevzema oblasti v Nemčiji.

Posledice tega razvoja in terorja smo pozneje občutili tudi koroški Slovenci z vsemi grozotami. Naše družine so morale množično zapustiti svoje domove, ker so jih od tam pregnali v mrzlo tujino in negotovost, ali bodo še kdaj videli svoj rodni kraj. Mnogo naših rojakov so vrgli v koncentracijska taborišča, od koder se niso več vrnil. Mnogim so posekali glave, samo zaradi tega ker so bili poštene rodoljubi. Mnoge so v ječah telesno in duševno tako težko prizadeli, da teh ran nikoli ne bo več mogoče zaceliti. V zvezi s tem trpljenjem in ponižanjem je uvodne besede spregovoril dr. Jože Messner. Orisal je fašistični vzpon, nečloveško diktaturo in posledice tega. Svet je bil pahnjen v grozovito vojno pač zaradi nacističnega „nadžloveka“ v „tisočletnem“ kraljestvu. Tudi danes je podobna situacija, kot pred 50 leti in zato je treba bolj kot kdajkoli prej skupno nastopiti proti porajanju fašizma in širjenju tega zla. Res je, da se danes mnogo premalo zavedamo, kaj nam je prinesel fašizem — bili smo brezpravni in obsojeni na smrt. Le nadčlove-

ški napori in milijoni mrtvih so pripomogli, da se je končala era samozvanih „nadjudi“, ki so hoteli druge narode uničiti ali zaslužniti.

Po uvodnih besedah dr. Messnerja je nastopila skupina KAKTUS s komadom „Kärntner Abend besonderer Art“. Že na vabilih našega društva je pisalo, da naj ne zamudimo te priložnosti, da prisluhnemo skupini Kaktus. Res smo bili presenečeni nad tem prizorom, ki je odlično naštudiran in podan iz tistih „cvetk“, ki so nastale v dobi rjave diktature in ki še danes poganjajo in se bohotijo ter s svojim duhom zastrupljajo svet. Skoraj ni za verjeti, kaj vse se zbere in nabere skupaj, kar je naperjenega proti naši narodni skupnosti, če vsega tega ne bi dobili serviranega na tem večeru. Seveda gre tu za najbolj kričeče primere, iz katerih je za razbrati opozorilo, da danes ni časa za spanje, ko drugi načrtno zastrupljajo svet. Škoda je le, da se takih, res za premislek in opozorilo podanih komadov in prireditev ne udeleži več naših rojakov. Nikakor ne razumem nekega vaščana, ki je ob priložnosti zad-

nega plesa v Celovcu rekel — zvečer nas pojde z naše vasi 40 na ples; z grenkobo pa sem moral ugotoviti, da je teh „plesalcev“ bilo na tej prireditvi pa bore malo in to čeprav je do Pliberka samo par kilometrov. Pazimo, da ne bomo za vedno „odplesali“ in bodimo dosledni in ne živi mrljici. Po uspešnem nastopu Kaktusa je sledila živahna diskusija in nakazala še marsikatero vrzel in pa tudi novo misel pri bodočih takih nastopih.

Skupini Kaktus, kakor tudi dr. Messnerju iskrena hvala za lepo uspehi večer, ki nam je dal povod za razglabljanje, ne le v pozno noč, temveč tudi za prihodnost. Obljubljamo, da nas bo v bodoče na takšnih prireditvah več, kot je to bilo na tej prireditvi.

ikej

Sele-Zgornji Kot

Nam Kočanom se je prejšnji teden odprlo okno v širni svet — dobili smo namreč telefonske priključke, skratka tudi mi imamo možnost telefoniranja. Lansko leto so to doživeli prebivalci Srednjega Kota, tako da smo jim skrivaj kar malo zavidali, no letos se je pa tudi nam uresničila naša dolgoletna vroča želja. Telefon je za nas Kočane res velika pridobitev, saj se nam je zunanji svet bistveno približal in nismo več tako ob strani kot smo bili še pred kratkim. S to pridobitvijo se bo življenje v našem kraju bistveno spremenilo — zdravniška pomoč, kar smo najbolj pogrešali, bo sedaj hitro na mestu; povezava z občinskim centrom, to je z občinskim uradom bo poenostavljena in tudi stiki med nami vaščani, ki smo zelo oddaljeni eden od drugega, bodo tesnejši, skratka Kočani ne bomo več tako na kraju dogajanj, kot smo bili do sedaj.

Za to veliko pridobitev ima za slugo poštna uprava, ki nam je omogočila telefon in s tem bistven preobrat v načinu življenja naših ljudi v naših graphah.

in zdravejšje okolje je referent dal narodnemu parku Visoke Ture, kateremu naj bi vključili še pogorje Nockgebiet. Kot uspeh v ohranitev čistega okolja je omenil prepričitev (z referendumom) počitniškega naselja v pogorju Nockgebiet, sanacija jezera itd. Kritično pa se je izrekel proti nadaljnji gradnji žičnic in smučarskih centrov po koroških gorah, ker je dežela s tem že itak prenasočena.

Novo ustanovljenemu sekretariatu v tesnem sodelovanju z deželnim referatom za varstvo okolja želimo srečno roko in aktivnega sodelovanja s strani prebivalstva, kajti samo v skupnem tesnem sodelovanju vseh, so lahko doseženi povoljni rezultati.

Poslovili smo se od Pavle Mešnik

Žalostno nas je pretresla vest, da je prejšnjo soboto v 69. letu starosti nepričakovano umrla Pavla Mešnik, rojena Katnik. pd. Žnevkova mama z Gorij pri Ziljski Bistrici. Vzrok smrti je bila zahrbtna gripa, ki se je lotila vse Žnevkove družine. Ker je bila s to nevarno boleznijo najbolj prizadeta mama, so jo dali v beljaško bolnišnico, kjer ji pa niso mogli več pomagati.

Pogreba vsesplošno priljubljene in spoštovane žene, ki je bil v torek, se je udeležila velika množica pogrebcev, kar je prepričljiv dokaz, kako priljubljena in spoštovana je bila med prebivalstvom.

Pokojna Pavla Mešnik izhaja iz znane Kranjčeve družine v Krošicah pri Mariji na Zilji. Njen oče je bil slovenski župan, njen brat pa župnik v Gorjah, pri katerem je bila sestra Pavla za kuharico. Takrat je spoznala mladelega organista Petra Mešnika v Gorjah in prišlo je do poroke. Srečnemu zakonu se je rodilo troje otrok — hčerki in sin.

Nepričakovana smrt Žnevkove mame je globoko prizadela družino, ki je tako vsekakor prezgodaj zgubila ljubečo mater, ženo in staro mamo. In tudi drugi jo bomo težko pogrešali, saj je bila Žnevkova hiša priljubljen dom, kamor smo radi prihajali na obisk. Pokojna je bila izredno gostoljubna, vedrega značaja in vedno pripravljena pomagati kjerkoli je to bilo mogoče. Mož Peter je pridno hodil na delo, žena pa je skrbela za gospodinjstvo, dodatno pa sta opravljala še službo mežnarije. Pokojno je odlikoval značaj skromne, vendar plemenite matere, ki je vzgajala svoj naraščaj v duhu ljubezni do svojega materinega jezika. Posebno tragično za moža Petra je bilo predvsem še to, da se zaradi gripe ni mogel udeležiti pogreba svoje nadvse ljubljene žene.

Marsikateremu pogrebcu so pritekale solze sočutja, ko smo videli svojce ob odprtem grobu, kako težko in kruto jih je prizadela izguba drage pokojne.

Pogrebni obred je ob asistenci šestih duhovnikov kolegov opravil domači župnik Stanko Trap, ki je pokojno orisal kot globoko verno ženo, ki se je razdajala za družino in druge.

Od pokojne so se poslovili tudi pevci mešanega pevskega zbora „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu, pod vodstvom Lajka Milisavljeviča.

Pokojno Pavlo Mešnik bomo ohranili v častnem spominu, težko prizadetim — hčerkama in sinu z družinami, izrekamo naše globoko sožalje.

Ustanovljen sekretariat za varstvo okolja

Pred kratkim je dobila dežela Koroška novo institucijo, imenovano SEKRETARIAT ZA VARSTVO OKOLJA/UMWELTSEKRETARIAT, ki jo vodi višji svetnik dr. Arnulf Pichler Stainern. Tu gre za servisno službo dežele Koroške, ki nudi prebivalstvu dodatne možnosti informiranja, pritožb in pobud, ki se tičejo vprašanj varstva okolja. Člani sekretariata bodo imeli nalogo proučiti tozadavne probleme in jih posredovati pristojnemu službenemu mestu. Na nekomplecirana vprašanja bo možno dobiti takojšen odgovor. Velik poudarek v tem širokem pojmovanju varstva okolja bodo posvetili tudi goram, ki so zaradi masovnega turizma vedno bolj ogrožene z nesnago. Akcija — ohranimo gore čiste — bo letos še posebno prišla do izraza, za katero bodo imele odgovornost koroške planinske organizacije.

Sedež sekretariata za varstvo okolja je v 2. nadstropju uradnega poslojpa v Mießtaler Straße 12 v Celovcu (tel. 536/31515).

Ob priložnosti predstavitve novo ustanovljenega Sekretariata za varstvo okolja na Koroškem, je bila prejšnji teden v prostorih deželne vlade tiskovna konferenca s koroškim deželnim referentom za varstvo okolja deželnim svetnikom Max Rauscherjem. Pozdravil je ustanovitev tega referata in obljubil, da bo zastavil vse sile, da se ohrani oziroma zboljša okolje v katerem živimo. Prioriteto v prizadevanju za boljše

Sreje pri Šentjakobu v Rožu

Po daljši bolezni je pred nedavnim v 52. letu starosti umrl Matevž Hafner. Poslednje počivališče je našel na šentjakobskem pokopališču, kjer se je od njega poslovilo mnogo pogrebcev, ki so mu izkazali poslednjo čast. Vse življenje je trdo delal kot gozdni delavec in si pri tem nakopal bolezen, ki ji je končno podlegel. Mnogo prezgodaj nas je zapustil in s tem ženi in otrokom in vsem, ki smo ga poznali, prizadel globoko žalost. Pokojni je bil dober sosed, saj je rad pomagal kjerkoli je le mogel in tako užival ugled ustrežljivega človeka. Težko ga bomo pogrešali, saj je bil človek prijetnega sončnega značaja.

Pokojnega Matevža Hafnerja bomo ohranili v častnem spominu, ženi in otrokom ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na razstavo slikarskih del

Jožeta Tisnikarja

Razstava je odprta do 18. februarja 1983 od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Nova prelata

Papež Ivan Pavel II. je pred kratkim imenoval dr. Ivana Hornböcka, bivšega dekana rožeške dekanije, za prelata. Poleg njega je bil imenovan za prelata tudi dr. Zimolin, rojak iz Šmartna na Teholci. Obe ma je pred dnevi krški škof dr. Kappellari predal papežev dekret o pomenovanju za prelata. Dr. Janko Hornböck, star 72 let iz Podgorij, je ravnatelj Mohorjeve družbe in za-

stopnik slovenskih vernikov v celovski škofiji; dr. Zimolin pa ima funkcijo direktorja finančne zbornice krške škofije. Slednji je znan kot velik prijatelj koroških Slovencev.

Obema novo imenovanima prelata iskreno čestitamo z željo, da bi na svojih novih položajih zastavila vse sile za uresničitev plemenite ideje — o skupni Koroški.

PRIREDITVE

OBVESTILO

Kot vsako leto, tudi letos Zveza koroških partizanov načrtuje enajstdnevno potovanje skozi Jugoslavijo, Bolgarijo, Turčijo in Grčijo. Potovali bomo z udobnim Sienčnikovim avtobusom, ogledali si bomo mnogo znamenitosti na naši poti, predvsem bo zanimiv 2-dnevni ogled nekdanjega glavnega mesta Turčije Istanbula. Potovanje je predvideno od 5. do 15. maja letos, cena tega potovanja bo približno 5.500 šil., v tej ceni je vključen polpenzion (zajtrk in večerja ter prenočevanje v dvoposteljni sobah). Podrobnosti celega programa bomo pravočasno objavili v naših listih. Prijave so možne vsak čas!

Slovensko prosvetno društvo „Vrtča“ v Slovenjem Plajberku vabi na

PUSTNI PLES

v soboto 12. 2. 1983 ob 20. uri v hotelu Laussegger pd. pri Užekarju v Podnu. Igra Romanova skupina s pevsko-instrumentalno spremljavo iz Borovlj.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

PUSTNI PLES

v soboto 12. 2. 83 ob 19. uri v gostilni Kovač na Obirskem. Igra priljubljeni domači ansambel „Fantje izpod Obirja“ Najlepšo šemo bo žirija nagradila.

PUSTNI PLES

Prireditelj: Katoliška mladina Roža Kraj: pri Miklavžu v Bilčovsu Čas: nedelja, 6. 2. 1983, ob 19.00 uri Igra pop-skupina JADAGANI. Na sporedu bodo tudi skupni plesi in skeči. Prisrčno vabljeni tudi mladina iz Podjune in Zile.

VELIKA PLANINA V KAMNIŠKIH ALPAH Smučarski teden

Prireditelj: SPD „Edinost“ v Pliberku Kraj: Velika planina v Kamniških Alpah Čas: od nedelje 13. do sobote 19. februarja 1983 Cena: 1.300 šilingov. Prijavijo se lahko mladinci in mladinke od 10. do 17. leta na naslov: Jožko Hudl, Nonča vas 81, 9150 Pliberk

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na igro

STARA GARDA

v soboto 5. 2. 1983 ob 19.30 uri v kulturnem domu na Radišah. Gostuje igralska skupina SPD „Edinost“ Oder mladje iz Pliberka.

KPD Šmihel vabi na igro

GLAVNI DOBITEK

v soboto 5. 2. 1983 ob 19.30 uri v farni dvorani v Šmihelu. Gostuje dramska skupina iz Braslovc.

KPD „Planina“ v Selah vabi na

VESEL PUSTNI POPOLDAN

v nedeljo 13. 2. 1983 ob 14. uri v farno dvorano v Selah. Na sporedu je igra USODNA ZAMENJAVA (igrajo člani otroške skupine) in SREČANJE SELSKIH VIŽARJEV. Zvečer ob 19. uri PLES z ansamblom GORENJCI in pevko Sonjo Gaberšček.

Hotel „Obir“ in Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabita na

PUSTOVANJE

na pustni torek 15. 2. 1983 s pričetkom ob 14. uri. Igra ansambel „SPOMIN“ Velika presenečenja!

Slovenski atletski klub vabi na

SAK PLES

v soboto 5. sebruarja 1983 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Igra Planinski sekstet

Prisrčno vabljeni!

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10. Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Strasse 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a. Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50. Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Še nekaj o YUGOTOURSU

V zadnji številki našega lista smo na kratko poročali o storitvah jugoslovanske potovalne agencije YUGOTOURS v letu 1983. Predstavniki tega velikega mednarodno znanega potovalnega podjetja so pred nedavnim v Celovcu predstavili svoj katalog za leto 1983 in seznanili številne zastopnike koroških potovalnih uradov in koroškega tiska z dejavnostjo oz. storitvami te velike potovalne agencije.

Tokrat hočemo na kratko poročati o tej potovalni agenciji YUGO-

TOURS, ki ima v Avstriji kar dve ekspozituri — na Dunaju in v Celovcu. Tu gre za mednarodni turistični urad, ki je specializiran za jugoslovanske turistične kraje. YUGOTOURS je danes zastopan v 12

evropskih deželah ter v Združenih državah Amerike in v Kanadi. Prvo YUGOTOURS-ovo podjetje je bilo ustanovljeno leta 1957 v Londonu. Na Dunaju so ga ustanovili l. 1971, v Celovcu pa leta 1980. Lansko leto je izkazalo svoje zaupanje YUGOTOURS-u 350.000 turistov, ki so letovali v Jugoslaviji.

YUGOTOURS-ov program vsebuje vse potovalne možnosti turistov — polete, avtobusne vožnje, vožnje s privatnimi avtomobili in potovanja z železnico. Največ turistov pride v deželo z osebnimi avtomobili (73 %). Dvakrat na teden so organizirani čarterski poleti iz Ljubljane v Dubrovnik in Split (od maja do oktobra in to ob ponedeljkih in torkih). Iz Celovca so vsak teden avtobusna potovanja v Istro, v Kvarnerski zaliv in na otoka Cres in Lošinj. YUGOTOURS-ov katalog za leto 1983 prinaša mnogo novega: veliko ponudbo možnosti letovanja pri privatnikih, v hotelih, bungalovih, to je ob morju, ob jezerih in v notranjosti države. Jugoslavija je ena najbolj znanih dežel, kjer je nudizem zelo razširjen. Tudi kolesarji pridejo na svoj račun z enotedensko kolesarsko turo skozi Slovenijo in Hrvaško. Ljudem, ki hočejo nekaj storiti za zdravje, so na razpolago številna zdravilišča in kdor polaga vrednost na kulturo pride tudi na svoj račun s krožnim potovanjem skozi zgodovino in kulturo znanih krajev Srbije, kar vse organizira YUGOTOURS.

YUGOTOURS-ov katalog za leto 1983 vas seznani z vsemi potreb-

nimi storitvami — z opisom kraja, s cenami, z napotki itd. Katalog je zelo obsežen, saj ima kar 124 strani. Skupno je YUGOTOURS izdal 1 milijon (nemških) izvodov — 200.000 za Avstrijo, 700.000 za Nemčijo in 100.000 za Švico.

Če se malo pogledate v YUGOTOURS-ov katalog, se vam zelo približa Jugoslavija z vsemi njenimi lepotami in posebnostmi, ki so jim kos le redke dežele na našem planetu.

Naslov celovške ekspoziture YUGOTOURS-a je: Celovec, Pfarrhofplatz 5/I; tel. 56 6 49.

Janko Pleterski 60-letnik

Te dni je praznoval dr. Janko Pleterski 60. življenjski jubilej. Janko Pleterski šteje prav gotovo med najboljše poznavalce naše zamejske koroške problematike.

Po opravljeni diplomji leta 1957 se je zaposlil na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani, kjer se je intenzivno začel ukvarjati s problematiko slovenske manjšine na Koroškem. Že v tem času je objavil v raznih strokovnih revijah vrsto člankov o koroških Slovencih, med katerimi naj omenimo le članek o manjšinski zakonodaji na Koroškem po drugi svetovni vojni. Leta 1965 je izšla pri Slovenski matici njegova temeljna razprava o narodni in politični zavesti na Koroškem. Nekaj razprav o koroški problematiki je objavil tudi v raznih zbornikih. Sem spadajo brez dvoma njegovi prispevki v zborniku Koroški plebiscit, omeniti pa je treba tudi njegovo razpravo o progresivnih težnjah med Slovenci na Koroškem, ki je izšla že leta 1964 v knjigi Progresivna Slovenija, Trst in Koroška. Seveda bi morali naštet še vrsto drugih razprav. Omenili bi zato le še knjigo Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo, ki je izšla pri Slovenski matici leta 1971 in v srbohrvaščini pri založbi NOLIT 1976. Dr. Janko Pleterski se je z referati udeleževal številnih srečanj Slovenskega zgodovinskega društva, srečanj jugoslovanskih zgodovinarjev ter mednarodnih kongresov zgodovinskih znanosti. Mnogo je predaval o nacionalnih vprašanjih. Njegove tozadevne študije so zbrane v zborniku Študije o slovenski zgodovini in narodnem vprašanju, ki je izšel v založbi Obzorja v Mariboru, 1981.

Jubilantu želimo še mnogo delovnih uspehov s skrito željo, da bi bil še naprej tako povezan s koroškimi Slovenci!

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1983/84 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1983, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1982/83 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, ki morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1983. Sprejemni izpiti bodo v sredo, 6. 7. 1983.
4. Konec maja 1983 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učenca, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Prof.-Janežič-Platz 1, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:
dr. Reginald Vospernik I. r.

Občni zbor društva „Kralj Matjaž“ v Libučah

Društvo „Kralj Matjaž“ v Libučah, ki združuje pevce iz Libuč in okolice, je preteklo nedeljo imelo svoj redni občni zbor. Čeprav društvo oz. pevski zbor „Kralj Matjaž“ sodi med najmlajša društva naše narodne skupnosti, je od leta 1980 naprej, ko je pričel delovati, izvedel skoraj trideset nastopov, kar je za tako mlad zbor zelo pomembno.

Pod vodstvom Janeza Košutnika je zbor v tem času dosegel razmeroma dobro kvaliteto in tako brez dvoma popestril zborovsko dejavnost v pliberški občini in preko nje. Kot je v poročilu predsednika dr. Matevža Grilca bilo povedano, je zbor poleg nastopov doma gostoval tudi v drugih krajih, zlasti na prireditvah SPZ in KKZ ter v sosednji ravenski občini. Seveda pa ima pevski zbor oz. društvo „Kralj Matjaž“ tudi težave in želje. To je predvsem prišlo do izraza v diskusiji. Zbor želi, da bi prišlo do več nastopov pri domačih koroških društvih in da bi med društvi v pliberški občini v bodoče prišlo do boljše koordinacije prireditev. Na občnem zboru pa so obravnavali tudi vprašanje, ali je v pliberški občini potrebno več slovenskih društev ali ne? Tozadevno so navzoči bili mnenja, da ima to smisel le, če z novim društvom zamejo in nagovorijo nov krog ljudi, ki se sicer ne udeležujejo nikjer. V tem smislu je pevski zbor „Kralj Matjaž“ svoj nastanek povsem upravičil. Ob tej priložnosti je bila tudi iznešena misel, da je centralizacija potrebna, zlasti kar zadeva prireditev Podjunska jesen.

Občni zbor, katerega sta se udeležila tudi Janko Malle (SPZ) in Nužej Tolmajer (KKZ), je za predsednika ponovno izvolil dr. Grilca in tudi ostalim članom odbora ponovno izrekel zaupanje.

Strokovna šola za ženske poklice zavoda šolskih sester
Št. Peter 25, 9184 Št. Jakob v Rožu

OBJAVA

Po odloku Deželnega šolskega sveta je na dvojezični Strokovni šoli za ženske poklice v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu

VPIŠOVANJE V

1. razred 3-letne STROKOVNE ŠOLE ZA ŽENSKO POKLICE in v 1-letno GOSPODINJSKO ŠOLO
OD 14. DO 28. FEBRUARJA 1983.

Formularje za vpis lahko dobite že sedaj v šolski pisarni. Izpolnjene tiskovine je treba na šoli oddati najkasneje do 28. februarja 1983. Priložiti morate polletno šolsko obvestilo v originalu ali od šolskega ravnatelja potrjen prepis.

Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali po telefonu 0 42 53 / 343. POGOJ ZA SPREJEM v oba tipa šole je uspešno opravljena 8. šolska stopnja in delno znanje slovenščine.

Za sprejem v 3-letno strokovno šolo pa je poleg tega še potreben pozitivno opravljen pedagoško-psihološki test, ki bo 8. julija 1983 na šoli. Za obisk 1-letne gospodinjske šole ta test ni potreben.

Vodstvo šole

IVAN TAVČAR

12

4000

ČASU PRIMERNA POVEST IZ PRIHODNIJ DOB
(Po vzorih dr. Ničmaha napisal dr. Nevšekdo)

Največjo pozornost so mi vzbujali stroji, razpostavljeni semtertja po dvorišču. Bili so to nekaki zaboji, iz katerih so štrlele palice, težke in debele. Ugledal sem stroj z desetimi palicami, ta je bil najmanjši; pri največjem, pravem orjaku, naštel pa sem celo štirideset palic. V dveh vrstah so gledali častiti drogi iz zaboja, in če je frater-redar zasukal ročico, zavrtel se je leseni hloď v zaboju, in prva vrsta je tlesnila po klopih, razstavljenih pred strojem. Kadar je zasukal drugič, tlesnila je druga vrsta po drugih klopih, katerih prva vrsta ni zadela prej. Fratri-redarji so prav tedaj jako ročno razgnali izpovedance v različne oddelke. Oni, ki so imeli na listkih po pet palic, združili so se v posebno tolpo in zasedli prostor pred strojem z desetimi palicami. To je bil tisti stroj, pri katerem je štela vsaka vrsta po pet palic. Drugi, z desetimi palicami na listkih, postavili so se pred stroj, iz katerega je štrlelo dvajset palic v dveh vrstah. Tisti izpovedanci, katerim se je prisodilo največ palic, obkrožili so stroj s štiridesetimi palicami. Bili so to stari nespokorni grešniki, ki so jako lahko-dušno opazili grozne stroje in katerim se je kazalo na licu, da jim ni veliko do tega, ali dobe deset palic ali manj. Vsem so bili tudi starčki, ki so že iztežka nosili svoje kosti, in slabotni otročiči, katerim se je od groze treslo šibko te-

lesce. Ko je bilo pred stroji vse lepo razvrščeno, oglasil se je pater kupucinec, stoječ na neki leci — imenovali so ga katra eksekutorja — in tlesnil s rokami. Kakor strela so udarili izpovedanci med klopi, stoječe pred strojem; vsak si je izbral svojo in legel nanjo. Otročiče in starce, o katerih je bilo pričakovati, da bodo v bolečinah skušali sredi eksekucije zdrkniti s klopi, privezali so z jermeni nanjo. Ko so bile pri vseh strojih zasedene klopi, dvignil je pater eksekutor roko in zanosljal: „Grešiti se ne sme!“

Te besede so bile fratom pri ročicah znamenje, da so jih pričeli vrteti. Ali so vam padale palice, prav kakor bi se prala preja pri vodi! Vmes se je čulo škripanje z zobmi, ihtenje, vzdihanje in sosebno vekanje otrok, ki so se kakor belouške zvijali pod udarci. Ko se je pri prvem stroju ročica zasukala desetkrat in pri stroju orjaku štiridesetkrat, nosil je na tepenem delu telesa vsak grešnik in grešničec toliko palic, kolikor jih je bilo zapisano na belem lističu. Stroji so se ustavili, privezane grešnike so odvezali, in vsi pretepenci so se postavili v dolgo vrsto. Frater je rožljaj pred to vrsto z orjaško pušico, in vsak, ki je čutil grenke udarce, plačal je v pušico nekaj drobiža. Pater-eksekutor pa je z lece svoje neprestano nosljal: „Grešiti se ne sme!“

„No!“ ogovori me profesor Sv. Simplicita, „kako sodiš sedaj o javnem razmerju našem? Ali ni to vzor, kako naj se vzajemno podpirata cerkveno in posvetno oblastvo? Ali ni to vrhunec izobraženosti?“

„Dobro! Državi s takimi napravami se moram čuditi. Toda če sem prav videl, morajo tepeni grešniki še nekaj plačati?“

„Prav si videl! Kako naj bi se drugače živili naši bratje-redarji? To je ravno modrost v modrosti te naprave.“

„Povej mi še nekaj! Opazujem in opazujem tolpo izpovedancev, a menim, da so to zgolj siromaki. Kje li so bogatini? Ali ne dobivajo tudi ti svojih palic?“

„Kaj neki misliš! Bogatini se odkupujejo, in sicer s petimi lirami za vsako palico. Prav tukaj je prvi vir dohodkov, katerih toliko potrebuje presvetli nadškof. Ali ni to modro?“

„Modro! Premodro! Tudi to mi razjasni. Ali ne zahajajo duhovniki in dušni pastirji tudi k izpovedi? In če zahajajo, kako je z njimi, in kako je s palicami na belih listkih?“

„Da naši dušni pastirji greše, dasi malokdaj, o tem ni dvojbe. Zato zahajajo k izpovedi in dobivajo bele listke. Toda, ali si še čul kdaj, da so topli duhovniki?“

„Nikdar ne.“

Beli listki veljajo torej pri duhovnikih le simboliški, ker ravno drugače veljati ne morejo!“

„Kako naj umejem to?“

„Stopaj za mano!“

Šla sva v najbolj oddaljen kot dvorišča in obstala pred prostorom, ki je bil ograjen z železnim, pozlačenim pažem. Napravljena je bila od desak streha nad tem prostorom, a na spodnji strani je bila prevlečena z žametom. Sredi prostora je stal stroj desetih palic, s svilo obvit. Palice so bile v pravem pomenu šibice, in da se udarec ni čutil, obvijali so jih z volno, da so padale kakor rahla sapica po onem, ki je ležal na blazinski klopi.

„Vidiš, izpregovori profesor, „tukaj simboliški tepemo izpovedanega duhovnika. Seveda, takrat ne sme nikdo na dvorišče, in edini pater gvardijan opravlja svojeročno posel pri stoju. Pri nas je pravica za vsakogar ista, ali ne? Kaj takega izvestno nimate v sibirski republiki?“

„Res ne!“

„Sedaj odriniva v poslopje, sicer odide oče gvardijan na izprehod in potem ga danes ne ukačava več.“

Oče gvardijan še ni šel na izprehod, zato sva hitro in lahko opravila svoj posel pri njem. Najlepši uspeh sem do-

„To ima France glavo!“

Ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna

Prihodnji teden — 8. februarja — bomo spet obhajali slovenski kulturni praznik, s katerim se vsako leto spominjamo največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna.

Poglejmo, kako je France Prešeren živel, ko je bil še v otroških letih.

Svoje zgodnje otroštvo je preživel v domači kmečki družini v Vrbi na Gorenjskem z dvema bratoma in s petimi sestrami. Čeprav je sam sodil med starejše, se je rad igral z mlajšimi sestrkami. Ob neki priložnosti, ko mu je bilo otročje igre dovolj, je rekel materi: „Tale so tako neumni, mi smo bili bolj pametni.“ Mati pa mu je odvrnila: „Prav tako neumni ste bili vsi.“

France doma ni dosti pomagal pri kmečkih delih, ker je bil pogosto zamišljen. Sicer je pa šel zdoma, ko je bil star komaj sedem let. Mati se je pozneje pogosto kesa: „Malo prezgodaj sem Franceta iz rok dala.“ V šolo je hodil najprej v Ribnici na Dolenjskem. Učitelj ga je zelo pohvalil, češ da si vse zapomni, kar pove v razredu. Ko je končal ribniške male šole in odšel študirat v Ljubljano, ga je mama vprašala, kaj bo postal. France je rekel: „Vojak ne bom, to vem. Pa tudi zdravnik ne bi bil rad. Kaj bom drugega, tega ne vem.“ V ljubljanskih šolah

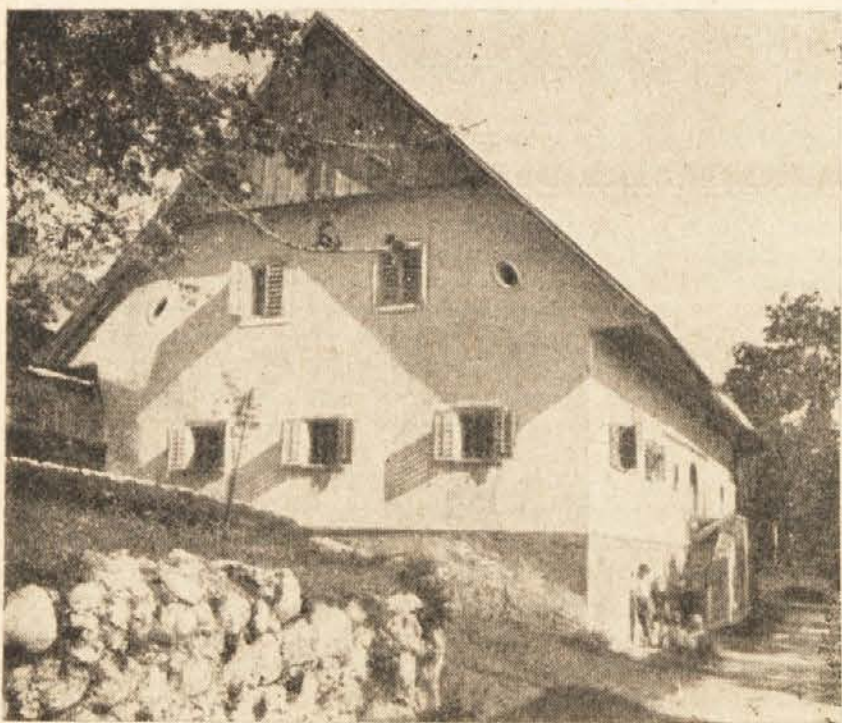
se je lahko učil. Enkrat je prebral in si je že vse zapomnil. Tudi računal je nenavadno hitro. Ob koncu leta je redno dobival v dar knjige. Vedno je bil med najboljšimi, če že ne najboljši učenec. Eden od njegovih stricov je menil: „To ima France glavo! Taka bistra glava bi moral biti profesor. Moral bi dobiti veliko službo, da bo imel kaj opraviti s tako glavo.“

Mati bi rada videla, da bi postal profesor ali duhovnik. On pa je hotel biti odvetnik in je to tudi postal. Študiral je na Dunaju. Ker tedaj še ni bilo železnice, je bila pot na Dunaj dolga in naporna. Zato je prišel v vseh letih študija enkrat samkrat domov na počitnice. Tedaj je vsem sestram prinesel trake za obleke, ki so bili v modi.

Ko je bil že odvetnik in pesnik, je slovel po radodarnosti. Vsakemu je rad dal, najraje pa otrokom. V Kranju, kjer je živel, je včasih povabil otroke s ceste v svoje stanovanje in jim dal tudi denarja. „Pa si kaj kupite,“ jim je rekel.

Zelo je imel v časteh mater in očeta. Nikoli jima ni rekel kaj takega, kar bi ju užalilo. Bil je dober do vseh ljudi, najbolj pa do svojih.

Povzeto po pripovedi pesnikove sestre Lenke Prešeren

O Vrba, srečna,
draga vas
domača,
kjer hiša mojega
stoji očeta;
da b' uka žeja
me iz tvojga
sveta speljala
ne bila,
golj'jiva kača!

Prešernova
rojstna hiša
v Vrbi
na Gorenjskem

Pehar suhih hrušk

Mati je imela vrhan pehar suhih hrušk. Ali tisti pehar, posoda vseh sladkosti, je bil zaklenjen v ogromni omari. Če se spomnim nanjo, se mi zdi večja od marsikatero srednje visoke hiše.

Sama sva bila v izbi s sestro Lino; pogledala me je z zamišljenimi očmi in je rekla:

„Ko bi zdajle imela tisti pehar!“

„Ko bi ga!“ sem vzdihnil.

„Zakaj bi ga pač ne imela,“ je rekla tiše, kakor tjavendan.

„Saj je omara zaklenjena, mati pa imajo ključ!“

Pomislila je.

„Pa vendar bi ga lahko imela, tudi brez ključa!“

Spreletelo me je čudno, kakor strah pred grehom; hkrati pa me je ščegetalo sladko ob mislih na vrhani pehar. Skočil sem z zapečka ter šel preiskovat omaro. Stala je počez v kotu in ni bila tesno prislonsena ob zid, tako da bi človek, če bi se „napravil majhnega“, zlezal za njo; s težavo res. Ali zlezel bi. Jaz pa sem bil droban, da sem komaj razločil svojo senco.

Sestra je ostala na zapečku ter je gledala s sklonjeno glavo in stisnjenimi ustnicami, roke uprte ob kolena.

„Zlezi zad!“ je svetovala tiho. „Napravi se majhnega in se splazi hrbtoma!“

Tako sem storil in bil sem v temi; spreletel me je občutek, da sem strahotno sam.

„Potrpi malo, da izpregledaš!“ je svetovala dalje. Ali še preden se mi je oko privadilo mraku, je šepnila strahoma:

„Beži!“

V trenutku sem stal mrzel in trepetajoč sredi izbe. Nekdo je hodil s težkimi koraki po veži, nazadnje je zakašljal ter šel.

„Zdaj pa naredi brž, kar misliš; zdaj je že vseeno! Zlezi zad; tam na oni strani, kjer je pehar, je en žebelj odnehal; potegni ga ven, pa odsloni desko!“

Storil sem brez misli in volje vse, kar je ukazala. Če bi mi bila v tistem hipu rekla: „Pojdi na cesto in skoči pod voz!“ — bi bil šel ter skočil.

Odslonil sem desko, otipal pehar, zgrabil pest hrušk ter jih stlačil v žep; nato še eno in še tretjo, tako da sem imel obadva žepa nabasana. Ko sem spet prislonsil desko ter se izvil izza omare, sem bil zasopel in potem. Šla sva s sestro za hišo, legla sva v travo kraj pota ter sva jedla. Ali nisva se spogledala ves čas in tudi smejala se nisva.

Tako sva se gostila dan za dnem, pod večer, ko so se drugi podili po „mesarjevih kladah“, ko je bila mati pri sosedih, oče pa v krčmi. Občutek greha se je bil skoraj popolnoma izgubil, če sva se smejala ter govorila nebrzdano o svojem skritem početju.

Nekoč v nedeljo po veliki maši, je odklenila mati omaro ter se je čudoma začudila.

„Sama ne vem, kaj bi to bilo! Saj je bil vrhan pehar, da so dol drčale, zdaj pa je že

kar do roba usahnil! Miši jih pač ne jedo, saj nobena ni obglodana!“

Držala je pehar z obema rokama ter se je ozrla po nas vseh. Drugi so strmeli z velikimi očmi in odprtimi usti, sestra Lina je gledala v tla in je podrsavala z nogo, meni je šel mraz od lic do nog in spet nazaj, počasi in težko; zdelo se mi je, da se izbja maje in da je mati zelo velika.

„Kdor je storil, povej sam!“

Molčali smo; vseh nas je bilo strah, ne strah grožnje, palice še manj, temveč nečesa neizrekljivega, daljnega, solnega.

Izpregovorila je sestra Lina:

„Ta je bil!“

„In je pokazala s prstom name.“

Mati je postavila pehar na mizo. V lastni

DOMISLICE

- Oprostiti se pomeni, s spremembami ponoviti žalitev.
- Navada je železna srajca.
- Kralj je drago plačan model za pošne znamke.
- Umetnik je nekdo, čigar kariera se vedno začneja.
- Včasih bi rekli marsikaj, če se ne bi ball odgovora.
- Laganje je strah pred dejstvom.
- Ljubezen ne prenaša misli na nič drugega.
- Zabava je kakor zavarovanje: čim starejši postajamo, tem dražja je.
- Zahvala je plačilo za naslednjo uslugo.
- Če ujameš kresnico, še nimaš zvezde.
- Kdor prisiljen samuje, je vesel, da mu miška druguje.
- Telesna lepota je nekaj živalskega, če ni duha za njo.

omotici sem videl čisto, da je prebledela.

Še je vprašala:

„Kdo je bil?“

„Janez!“ je rekla sestra Lina in mi je gledala naravnost v obraz.

„Kako da si naredil, še to povej!“ je ukazala mati.

Noge so se mi tresle tako močno, da nisem mogel vstati. Odgovoril pa sem razločno, da sem poslušal čudoma sam svoj glas.

„Zlezel sem zad, potegnili žebelj ven, odslonil desko in otipal pehar. Že od torka, vselej pod večer!“

Takrat se je zgodilo nekaj, kar me prešine z neznano grozo še ob spominu. Mati me ni udarila, tudi ni rekla žal besede; sedla je na klop, skrila je obraz v dlani ter zajokala, da so tekle solze izza belih prstov.

Ivan Cankar

segel v tem, da mi je izročil pismo privolitev, s katero so mi bila odprta vrata na ženski oddelek. Za vse to sem plačal samo petdeset lir, kar se mi ni videlo preveliko.

Pred policijskim poslopjem odveže profesor konja pri zidu in me vpraša: „Kam greva najprej? Obilo je znamenitosti v belem mestu, da si jih v enem dnevu ne ogledava. Ako ti je do tega, da poslušáš dober svet, kreniva najprej k pravosodni palači!“

„Dobro! Pojdiva tja!“

Ko odrineva, opazim, da se je napotilo za nama pet bratov kapucinov.

„Čemu korakajo ti za nama?“ vprašam spremljevalca.

„Da naju nadzirajo. Takih redarjev kroži obilo po Emoni, in marsikakšen greh je že preprečila njih roka!“

Ko mu ne odgovorim ničesar, dostavi ponosno: „Da, da, izvrstno naše redarstvo vtika svoj nos v vsako stvarco, in niti prah ne pade z mize, da ne bi zvedelo tega!“

„Vse se je izpremenilo,“ vzdihnem sam v sebi, „samo slavna policija je ostala ista in vtika prej kot slej svoj nos v sleherno stvar!“

Nato se odpravimo po ozkih ulicah proti pravosodni palači. Nikjer ni videti človeškega obraza, in tudi pri oknih se ne prikaže nikdo. To vzbudi moje začudenje, katerega ne prikrivam spremljevalcu svojemu.

„To je premoder ukaz nadškofa Jakobal!“ — prične mi razlagati profesor. „Tukaj sva na oddelku zakoncev. Na tem oddelku pa je zopet vsakemu stanu odkazan poseben prostor. Tukaj sva ravno pri krojačih. Da ne tratijo časa pri delu, prepovedano jim je gledati skozi okna ali pohajkovati po ulicah. Policiji naši pade v pest, kogar zasačijo redarji pri oknu ali na ulicah, če se ne more izkazati s potrebnim opravkom. Zato je redarstvu našemu toliko posla!“

Ozrem se po svoji petorici. Kakor strele jim švigajo

pogledi okrog oken in vrat, da bi zasačili plen.

„Kogar zalotijo, ta plača?“ vprašam.

„Gotovo, in na sedalu mu zapoje palica.“

Sedaj mi je bilo jasno, čemu so redarji tako strogo čuvali okna. Pokazati se ni hotel prestopnik zakona, in nadejal sem se, da odrine petorica moja praznih rok. Toda ni se zgodilo tako. Tam, kjer so ulice prav zelo tesne, odpre se okno v pritličju z vseučilišča Sv. Simplicija. Odskočil je, da ga ni zadel vatel, s katerim je nekdo zamahnil iz okna proti njemu. Pri oknu pa stoji dolg, koščen možiček, krojač od nog do glave. Z dolgim vatlom suva na mojega strežnika, ki se mnogo trudi, da se izogiblje udarcem in da na drugi strani obdrži konja, ki se tudi plaši krojačevega kričanja.

„Grdoba!“ vpije junak iglar, „ali sem te vendar dobil v pest? Rasejo li tunike po drevju, da jih lahko brezplačno natresaš nase? Dve liri si mi dolžan že dve leti! In jaz stradam, da sem suh kakor igla! Plačaj, sicer ti potarem vsa rebra! Prej se mi ne ganeš, dokler ne plačaš!“

Že se pripravljala, da bi z okna skočil na tlak, in sluga moj trepeta praznega žepa in bledega lica ter čaka, kako se razmota vsa ta stvar. Toda rešijo ga bratje redarji, ki zavijejo prav v tistem hipu okrog ogla in katerih se ni nadejal ubogi krojaček.

„Dober si za tri lire!“ zakriči prvi frater birič in zgrabi iglarja za vrat, da se takoj strese kakor trepetlika na gorskem rebru.

„In osem palic ti odštejejo,“ dostavi drugi porogljivo, „ker si se kazal brez potrebnega opravka pri oknu!“

Pošteni rokodelci jih zaklinja na vse svetnike in na krvavo stegno blaženega Antona od Kala, da bi mu zanesli. Ali biriči tistih dob so imeli jeklena in neizprosna srca, prav tako kakor leta 2000 po Kr. r. Raztaja se mi srce, da sežem v pas in plačam redarjem tri lire, da izpuste kro-

jača. Temu samemu pa plačam dolg vseučiliškega profesorja, in srce mu prekipi od hvalečnosti, da kliče name vse blagoslove blaženega Antona od Kala!

Dospeli smo na kraj, kjer so se ulice razširjale v prostoren trg. Sredi tega trga je stalo znamenito poslopje, na katerega sprednji strani je bila velikanska presna slika, v živih barvah kažoča našega Odrašenika, ko izganja z bičem prodajalce iz hiše Gospodove.

„Evo ti naše pravosodne palače!“ izpregovori ponosno profesor Sv. Simplicija. „Takoј privežem konja k zidu, in potem si ogledava notranje prostore. Prepričan sem, da se ti napolni duša s strmenjem; izvestno mi pritrdiš, da je provincija naša v vsakem oziru najpopolnejša, kar jih ima oče papež na zemlji!“

Toliko da izreče, že tleskne z dolgo svojo osebo po zemlji, da se zakadi prah izpod njega. Takisto stori tudi onih pet redarjev in se od silne vdanosti zvija po tleh. Kaj je povzročilo to nenavadno vedenje mojega spremstva?

Po trgu mimo pravosodne palače prirožljaja sedaj težka, srebrno okovana kočija, katero vleče osem tolstih dolgoropih belcev. Pred njo jaha tolpa jezdecev z dolgimi biči v roki. Eden izmed njih švrkne ž njim proti meni, vendar me ne zadene, ker mu je jermen prekratek. Da me je zadel, razmesaril bi me bil brez dvojbe na zadetem mestu. V kočiji sami na vijoličasti blazini čepi star mož, z zlato verižico ob ramih. Izpod belih las mu gleda mrtvo oko, prav kakor bi se mu nič več ne ljubilo na božji zemlji. Videl se mi je ta starec enak levu, kateremu je starost zdrobila gladne zobe in lačne čeljusti!

Njemu ob strani sedi v nebeški krasoti svoji moja znanka, katero je moje oko prvič ugledalo tisto jutro med cvetjem gosposkega vrta. Zdelo se mi je, da me je opazila in da se je sklonila na sedežu. Tedaj pa zavije voz v tesne ulice, da mi takoj izgine izpred oči.

(Dalje v prihodnji številki)

DR. HANNS HAAS:

Koroški Slovenci in socialni demokrati

v obdobju od 1918 do 1934

(Nadaljevanje in konec)

Tako je Heimatschutz prevzel nego tradicije „obrambnega boja“ s trditvijo, da glavno breme obmejnih bojev 1918–1919 ni nosil Volkswehr, ampak meščanske enote samozaščite. Tedaj je bil v središče koroške zgodovinske tradicije postavljen obrambni boj in ne plebiscit, torej dejanje vojaške sile in ne demokratični votum južnokoroškega prebivalstva, med drugim tudi 12.000 Slovencev, za Avstrijo. Zastonj so socialdemokrati opominjali na svoje zasluge pri „obrambnem boju in plebiscitu“ in zastonj tožili nad tem, da so si plebiscitna praznovanja enostransko prisvojile nekatere stranke.

Heimatschutzovska ideologija je pokazala svojo notranjepolitično uporabnost za izoblikovanje meščanskega bloka pri deželnozborskih volitvah leta 1923. Zdaj se ne dela več razlike med Slovenci in socialnimi demokrati: oboji so proglašeni za sovražnike. Volilni razglas meščanskega bloka pravi:

„Korošci in Korošice!
S svojo enotnostjo ste že enkrat dosegli veliko zmago. Pred nedavnim ste z zeleno glasovnico rešili svojo deželo zunanjega sovražnika. Storitve zdaj enako in osvobodite deželo svojega notranjega sovražnika z belo glasovnico, na kateri piše: Koroška enotna lista!“

„Fronte“ so s tem jasne — če uporabimo sodobni način izražanja: koroška domovina je nemška in meščanska. Za Slovence in socialdemokrate v njej ni več prostora. Šele v tem položaju je koroška socialna demokracija spo-

znala, da je nemškonacionalno sovraštvo do manjšine končno služilo za združitve meščanstva proti delavskemu gibanju. Šele zdaj se je odločila rešiti vprašanje narodnih skupin na ravni deželnega zbora, da si ne bi „določili krogi, posamezne skupine prebivalstva še naprej privajali pravico, da samostojno ukrepajo v tem vprašanju brez ozira na mnenje deželnega zbora, brez ozira na deželne nujnosti ali želje vlade.“ Z eno besedo: nemškonacionalne politike sile naj bi bilo konec. Zdaj naj bi končno uresničili „obljube deželnega zbora“ iz leta 1919 pred plebiscitom o kulturni samouresničitvi Slovencev.

Na pobudo socialdemokratov so se koroške deželnozborske stranke v letih 1925 do 1930 pogajale o t. i. kulturni avtonomiji za koroške Slovence. Leta 1927 od vseh nemških deželnozborskih strank deželnemu zboru predloženi osnutek zakona je temeljil na ideji kulturne samouprave narodne skupine. Po njem se država na več stvarnih področjih odpoveduje neomejenemu izvajanju svoje suverenosti. Tako naj bi dobili Slovenci pravico, da sami urejajo svoje kulturne zadeve. Posebej jim je bila priznana pravica do ustvarjanja in vodenja slovenskih šol.

Slovenski narodni skupnosti naj bi pripadali tisti Korošci, ki bi se priznali k njej z vpisom v nacionalni kataster. Podlaga kulturne avtonomije je bilo torej priznavalo načelo, ki je ne glede na dejanske etnične in jezikovne razmere zago-

tavljalo nacionalne pravice izključno tistim, ki se priznavajo za Slovence. Tako gledano je projekt samo potrdil na Koroškem že staro tendenco, ki jo je plebiscit leta 1920 še ojačil, da se slovensko narodno skupino deli v del, ki se je dozdnevno voljan ponemčiti, in v nacionalno zavedni del. Slovenska narodna skupina pa ni mogla pritrditi rešitvi, ki bi pretežni del narodne skupine dokončno prepustila germanizaciji.

V obstoječih političnih in gospodarskih razmerah bi se le malo Slovencev moglo poslužiti pravic avtonomije. Sicer je po mnenju sekretariata koroškega Landbunda leta 1928 še tretjina od skupaj 370.000 Korošcev govorila slovensko, vendar se zaradi birokratskih in političnih ukrepov ne priznava k svoji narodnosti. Socialdemokratski partijski sekretariat v Beljaku pa je 1926 govoril o 80.000 Korošcih s slovenskim občevelnim jezikom. Po njegovi izjavi ljudsko štetje ni dalo pravilne slike, „ker se večina Slovencev iz političnih ali gospodarskih razlogov ne priznava k svoji narodnosti.“ Pri ljudskem štetju 1923 je kljub vsemu še 34.000 Korošcev navedlo slovenščino kot jezik, v katerem mislijo. Nemški nacionalci kot Martin Wutte pa so upali, da bo število Slovencev s pomočjo kulturne avtonomije še bolj padlo. Wutte je 1928 ob osnutku menil: „Z osnovanjem nacionalnega katastra bo prišlo do ločitve in mislim, da se v kataster ne bo vpisalo več kot 15.000 Slovencev, tako da navzven ne bodo mogli več ope-

rirati s številom 50.000. S pomočjo nacionalnih organizacij bomo naše šole lahko branili.“

Najpomembnejši del načrtovane nacionalne poravnave je bilo seveda šolsko vprašanje. Slovenski pogajalec Franc Petek je skušal doseči, da bi bili vsi koroški otroci s slovenskim maternim jezikom v osnovni šoli v začetku deležni slovenskega pouka. Po dolgem preudarku je končno privolil v ustanovitev nacionalnega katastra, če bi dobil zagotovilo, da bo narodna skupina lahko prevzela dotedanje utrakvistične šole in jih v bodoče avtonomno vodila kot šole manjšine. Nemškonacionalne stranke so razpustitev tipa utrakvistične šole, ali da bi ga celo prepustili Slovincem, ostro zavrnile kot „formalno razdelitev dežele na dva dela“. Nasprotno pa so socialni demokrati in krščanski socialci Petku ugodili v toliko, da so preučevali možnost, da bi vsaj del dotedanjih utrakvističnih šol prepustili Slovincem kot manjšinske šole. Tedaj so se socialdemokrati distancirali od vindšarske teorije. Po njihovem mnenju bi se morali „Nemcem prijazni“ Slovenci dokončno odločiti, ali so Slovenci ali Nemci. Vendar pogajanja niso doživela uspešnega zaključka, ker so socialni demokrati hoteli, da bi bilo po predvideni dokončni delitvi koroškega šolstva v nemški in slovenski del nemškim šolam še naprej dovoljeno, da otroke po potrebi v začetku poučuje v slovenščini. Torej bi kot doslej slovenske otroke staršev, ki so pustili germanizacijskemu pritisku, poučevali v nemščini.

Tudi ta predlog je bil za Slovence nesprejemljiv. Pogajanja o kulturni avtonomiji so se končala leta 1930 brez uspeha, ker niti deželna niti državna vlada nista hoteli izpolniti tedaj predloženega skromnega kataloga zahtev, ki je vseboval samo zahtevo po doslednem iz-

vajanju za utrakvistične šole veljavnih pravil, po ustanovitvi slovenske kmetijske šole, po podpori privatnim slovenskim gospodinjstvom šolam in slovenskemu združenstvu. Ob praznovanju desete obletnice plebiscita so bile spet vse nemške stranke strnjene proti Slovincem.

Zadržanje socialdemokratov ob vprašanju avtonomije je torej prav kompleksno. Najprej gre za politični preudarek, da je treba rešiti slovensko vprašanje, da bi odpravili najbolj skrajne oblike sovraštva do manjšine, ki so v enaki meri usmerjene proti Slovincem in proti socialdemokratom. V tem smislu naj bi kulturna avtonomija na kvalificiran način zagotovila pravico nacionalno zavednih Slovencev do kulturnega razvoja. Ta avtonomija ni nameravala pospeševati Slovencev preko njihove dejanske izenačitve z večinskim prebivalstvom s pomočjo posebnega zakona. Koroško deželno vodstvo je zakon interpretiralo glede na to pravilno, da „ima velik političen, ampak nobenega bistvenega praktičnega pomena.“ Obstoječih razmer torej ne bi spremenil, ker se pretežni del Slovencev iz političnih in gospodarskih vzrokov ne priznava k svoji narodnosti. Tako gledano se postopno ponemčenje Slovencev jemlje kot v bistvu naraven proces, samo njegove nasilne oblike naj bi odstranili. Ta socialdemokratska politika pa je temeljila na v resnici nezadostni analizi manjšinskega problema, ker je popolnoma spregledala, da raznarodovanje po tako rekoč naravni poti vedno pripravlja tla za nasilno raznarodovanje. Edino uspešna pomoč proti nacionalni nestrpnosti je vseobsežno pospeševanje gospodarsko in politično slabo razvitih narodnosti. Za tako politiko, ki bi jamčila etnično samobitnost koroških Slovencev, se socialna demokracija v času med obema vojnima ni mogla odločiti.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 4. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Glasba za tebe — 11.50 Možje brez živcev — 12.00 Antarktika, neobljudeni svet — 12.15 Prizma — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Hala Spencer! — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Made in Austria — 22.10 Reklama in šport — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 5. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Mi — 11.05 Koncert v cerkvi Santo Stefano v Benetkah — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 13.55 Platno iz Irske — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Gradbišče — 17.30 Mladinska serija „Pustolovščina domes“ — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Korbijevo pozno očelstvo — 22.00 šport — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 11.00 ORF stereo koncert — 12.30 Vedno ta televizija — 15.10 Drzni kavalir Fracass — 16.45 Otok zakladov — 17.15 Risanka — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Avstrijska ljudska glasba — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Fra Diavolo — 21.35 Šole v domovini sem res tujec — 22.05 šport — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Poročila — 10.00 Šolska TV — 10.30 Še enkrat z občutkom — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Alpe-Jadran obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Namigi in triki za užitke — 21.10 Nero Wolfe — 21.55 šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 8. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.20 Starši — otrok — dnevnik — 10.30 Drzni kavalir Fracass — 12.05 Oče in sin — 12.10 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne pustolovščine Dicka Turpina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Kultura v celici — 22.15 Poročila.

SREDA, 9. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina —

10.05 Šolska TV — 10.25 Starši — otrok — dnevnik — 10.35 Argumenti — 11.50 Naša sobna muha — 12.25 Ga-Pa: super veleslalom za moške — uredništvo — 17.00 Veliki iskalec zakladov — 17.25 Otrokom za lahko noč — 17.30 Policijska inspekcija 1 — 18.00 Ga-Pa: super veleslalom za moške — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vedno te presnete ženske — 21.50 Poročila.

ČETRTEK, 10. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Zgodba o sladkorju — 10.30 Gospodar sedmih morij — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Nenavadne zgodbe malih ljudi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Po sili sorodstva — 21.45 Čudovita zima — 22.35 šport — 23.35 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 4. 2.: 17.30 Vedno ta televizija — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — Novo odkritje — 20.15 Divje življi — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Zadnji bandit — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 5. 2.: 14.45 Sto mojstrov — 15.00 Politika v petek — 16.00 Veliki beli pič — 16.15 Color classics — 17.16 Draga družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Tako kot smo mi bili — 22.15 Enosmerna cesta v smrt — 23.45 Fritz Muller pripoveduje — 0.05 Sto mojstrov — 0.15 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 15.15 Sto mojstrov — 15.30 Športno popoldne — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 To je klasično — 22.30 Uporniki iz Liang Shan Pa-a — 23.15 Sto mojstrov — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Znanje danes — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravnik in ljube življi — 21.05 Namigi in triki za užitke — 21.10 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klovni — 23.40 Poročila.

TOREK, 8. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 9. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00

Dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.05 Nič novega pod soncem? — 21.50 Deset pred deseto — 0.00 Poročila.

ČETRTEK, 10. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Turki so zmagali — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 — Poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 4. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja.

SOBOTA, 5. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 6. 2.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 7. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Koroški zbori pojo.

TOREK, 8. 2.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — „Slikar Primicove Julije“ (Nekaj slik iz življenja Mateja Langusa).

SREDA, 9. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Papevke — Naša beseda: A. Kokot — 21.00 Ob slovenskem kulturnem prazniku (Prešernova proslava SPZ).

ČETRTEK, 10. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 4. 2.: 9.00 in 10.05 Zimski spored za dijake — 17.10 Poročila — 17.15 Jazz

na ekranu — 17.55 Arabela — 18.25 Obzornik — 18.40 Družbena samozaščita — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Naši olimpijci — 20.40 Zrcalo tedna — 21.00 Viva Las Vegas — 22.25 Poročila.

SOBOTA, 5. 2.: 8.15 Poročila — 8.20 Zvečnice iz Režije — 8.40 Ciciban, dober dan — 8.55 Mali odred — 9.25 Arabela — 9.55 Pisani svet — 10.25 Vesolje — 11.25 Muzeji Makedonije — 11.55 Jahorina: smuk za ženske, prenos — 13.15 EP v umetnostnem drsanju — 15.50 Poročila — 15.55 Fantastični svet risanke — 16.55 Košarka šibenka: Zadar, prenos — 18.30 Risanka — 18.45 Muppet Show — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Daleč od ponorele množice, ameriški film — 22.35 Glasbeni oder — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 8.00 Poročila — 8.05 Živ žav — 9.00 Človek in pol — 9.55 St. Anton:

Mladina iz Slovenije na počitnicah na Koroškem

V okviru izmenjave Avstrijsko-jugoslovanskega društva je bilo v mesecu januarju 40 mladincev iz Murske Sobote na počitnicah v Tschewritschu, v občini Weißenstein. To je bila mladina v starosti od 10—14 let, ki je uživala zimske čare pri smučanju na Goldecku in na Osojščici.

Na teh počitnicah so mladino obiskali podpredsednik A-J društva inž. Thomas Truppe, predstavnik koroških skavtov Emmerich Wresar in župan občine Weißenstein Helmut Klammer.

Jugoslovanske otroke so obiskali tudi predstavniki občine Murska So-

bota s predsednikom občinske skupščine Pavlom Pongracom na čelu. Jugoslovansko delegacijo je spremljal tajnik A-J društva Werner Pressl. Ob tej priložnosti je prišlo do razgovora s celovskim županom Leopoldom Guggenbergerjem. Rezultat tega razgovora je bil sklep, da bodo poglobili sodelovanje med Mursko Soboto in Celovcem na komunalnem in kulturnem področju.

Letos je v načrtu tudi razstava umetnikov iz Murske Sobote v Celovcu. Kot prejšnja leta bo tudi letos imela koroška mladina priložnost letovanja ob Jadranskem morju.

Mozaik kratkega filma: Atletika — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 posnetek — 18.25 Celjski obzornik — 18.40 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Deževni ljudje — 21.40 Z znamenju — 22.10 Namizni tenis — Jugoslavija: Madžarska, posnetek.

ČETRTEK, 10. 2.: 9.05 TV v šoli — 10.35 Zimski spored za dijake — 16.35 Poročila — 16.40 Smučarski tek na 15 km za moške, poljubljanski obzornik — 18.40 Na sedmi stezi snetek z Igmana — 17.25 Vesolje — 18.25 — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Zvoki godal — 21.35 V znamenju.

ZANIMIVE ODDAJE LJUBLJANSKEGA RADIA

V ponedeljek 7. februarja bomo na III. programu pripravili literarni večer z naslovom **POEZIJE** Franceta Prešerna. K poslušanju vas vabimo ob 20.00.

V torek 8. februarja boste v **STUDIJO OB 17.00** na I. programu lahko prisluhnili pogovoru z dobitniki letošnjih Prešernovih nagrad. Na III. programu bomo Prešernov dan počastili v oddaji ob 17.00 **Z NAŠIMI SOLISTI IN ANSAMBLI** — v njej se bodo zvrstili samospeti starejših slovenskih skladateljev, nastali na pesmi Franceta Prešerna. Oddajo je uredila Nevenka Leban.

NAVDIH FRANCETA PREŠERNA smo dobili ob slovenskem kulturnem prazniku tudi za oddajo ob 20.00 na III. programu. Slišali boste suito **GODEC** Vilka Ukmarja iz plesne pesnitve po Prešernovi pesmi „Zenska zvestoba“, Sonete nesreče za tenor in orkester skladatelja Boga Leskovića ter Sonetni venec — kantato L. M. Škerjanca — za soliste, zbor in orkester.

V četrtek 10. februarja bomo v literarnem večeru na I. programu ob 21.50 predstavili letošnjega Prešernovega nagrajenca za literaturo.

„Zarja“ izvedla 15. sankaaško tekmo

Tradicija sankaaških tekem v Železni Kapli je stara 17 let. Leta 1967 je športna sekcija Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ prvič povabila na sankaaško tekmo v Lepeno. Prišlo je nad 50 navdušenih, ki so se — razdeljeni v štiri skupine (fantje, dekleta, ženske in moški) pomerili v sankanju in še čem. Takrat je bilo na progi tudi še nekaj ovir in tako ni čuda, da je najboljši tekmovalac dosegel čas nekaj čez 11 minut!!

Od takrat je SPD „Zarja“ redno in skoraj vsako leto priredilo sankaaške tekme in prenekatere „današnji mojstri te stroke“ so se urili in spuščali po progah v Hrevelnikovem, od Gregorčiča ali po cesti v Koprivni.

Zadnjo nedeljo je torej bila na sporedu jubilejna 15. sankaaška tekma. V

A kar nekeč in danes daje „Zarji“ tekam zelo viden pečat, to sta družabnost in veselje, ki že nekaj let privabita preko sto tekmovalcev v Lepeno.

Letos se jih je na startu zbralo 134 in to zgovorno dokazuje priljubljenost in potrebo te prireditve, ki je

Zmagovalci 15. sankaaške tekme Zarja so se zbrali pred Rastochnikovo gostilno

preteklih letih so se te zimskošportne prireditve bistveno spremenile (uvredili smo elektronsko merjenje časa, vedno več je hitrih športnih sank, zboljšala se je oprema sankaašev ter razni drugi pripomočki, pa še tehnika sankanja), funkcionarji so se temu sproti prilagajali in so danes sposobni brezhibno izvesti precej zahtevne prireditve. Edino, kar se kljub vsej volji noče posrečiti je zgleda brezzično oddajanje (Funk), ki ga onemogoča teren.

našla v teku časa tudi mnogo prijateljev v drugih krajih. Omeniti je treba sodelovanje z društvi v Šmarjeti, Selah in na Obirskem.

Kljub neugodnemu vremenu zadnjih dni so športniki tudi letos zelo hvalili progo, saj je bilo možno sankati se pod res dobrimi pogoji. To je seveda zasluga Mozganovega Korija (Ošina), ki vso zimo pluzi cesto in ki je že pravi strokovnjak. Njemu in seveda tudi tistim, ki so ob tej ce-

sti doma ali so njeni lastniki velja zahvala „Zarje“ in športnikov. Seveda je z delom prispeval še marsikateri domačin in skupna pohvala vsem tem naj prav toliko velja.

Dobro izvedena tekma se je tudi letos zaključila s podelitvijo nagrad v gostilni pri Rastochniku. Tu je predsednik „Zarje“ Miha Travnik pozdravil navzoče sankaaše društev TVN Šmarjeta, TVN Sele, SPD „Obir“, Obirsko, ASKO Bekštanj, SSK „Obir“, AK „Obir“ in SPD „Zarja“ pa še veliko število gledalcev. Zahvalil se je tudi darovalcem pokalov katere navajamo: Posojilnica Železna Kapla, Posojilnica Dobrla vas, Dreier Železna Kapla, župan Albin Juvan, Kuchar Michael Lepena, Cafe Piroutz Železna Kapla, Topsport Pliberk, Tovarna celuloze Obir, gostilna Rastochnik, Hotel Obir, Cafe Silla-Szabo, pekarna Lamprecht Zel. Kapla, Esso Stern Franc, Slovensko planinsko društvo, Slovenski vestnik, Slovenska športna zveza. Najboljši dneva je prejel pokal Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, vse nagrade pa je razdelil vodja športne sekcije Stern Franc.

Na tem mestu je treba še povedati, da Franc Stern sodeluje pri vseh 15 tekmah SPD „Zarja“ (dodatno še pri 13 smučarskih tekmah) in po potrebi pomaga pri organizaciji ali merjenju tudi drugim društvom in posameznikom. Za njegovo neumorno delo na športnem področju mu je treba krepko čestitati. Športne tekme si ni misliti brez njega, pa tudi ne brez Jankota Kölichja, ki je SPD „Zarja“ vedno v pomoč, saj nima para, ki bi se tako razumel na merjenje časa in računanje rezultatov. Tudi njemu zahvala, obema pa prošnja, da bi tako tudi nadaljevala. M. T.

Slovenski športni klub „Obir“:

II. Občinski šahovski turnir v Železni Kapli

15. in 16. januarja tega leta so se v hotelu Obir zbrali navdušeni šahisti občine Železne Kaple. Na programu je bil II. občinski šahovski turnir; tudi tokrat je turnirsko vodstvo prevzela šahovska sekcija „Obir“.

Letos se je prijavilo enajst šahistov, kar je na žalost manj kot lansko leto. To pa nič ne de, saj je bilo zanimanje in navdušenje za kraljevsko igro tokrat toliko večje. Razen tega se šah, kot mnoge druge športne in intelektualne panoge, ne meri po kvantiteti, marveč po kvaliteti igre. Tekmovalni sistem je bil vsak proti vsakemu — po takomimenovanih Bergerjevih tabelah; čas za premislek ene partije je trajal 60 minut, se pravi za vsakega igralca pol ure. V dveh dneh so šahisti odigrali 55 partij. 50 se jih je končalo z zmago in 5 z neodločnim izidom.

Zmagovalca in s tem prvaka občine Železne Kaple sta postala Adem Ramaš in Justin Polanšek. Oba igralca sta izbrala iz desetih kol 9,5 točke. Premagala sta vse nasprotnike, med seboj pa sta remizirala. Tretji in viceprvak je postal ravnatelj ljudske šole v Železni Kapli, Johann Stoßier; sedemkrat je zmagal, trikrat izgubil in dosegel 7 točk. Četrtoouvršeni Helmut Haller je osvojil 6,5 točke, petouvršeni Mirko Pasterk pa 6 točk.

J. Polanšek

Trenutno stanje za OBIR-pokal

Po tekmah v Šmarjeti, Obirskem in Lepeni vodijo v posameznih skupinah sledeči športniki:

Športne sanke, ženske: Claudia Wutte (TVN Šmarjeta), športne sanke I: Heinz Weratschnig (TVN Šmarjeta), športne sanke II: Fridi Osojnik (SSK Obir), šolarke I: Doris Žura (TVN Šmarjeta), šolarji I: Adolf Miklau (AK Obir), šolarke II: Claudia Miklau (AK Obir), šolarji II: Franci Haderlap (SPD Obir), mladinke: Karin Jug (TVN Sele), mladinci: Izidor Karničar (SPD Obir), splošna, ženske: Inge Karničar (AK Obir), splošna, moški: Hanzl Smrtnik (SSK Obir), starostna, moški I: Josef Jug st. (TVN Sele), starostna, moški II: Pepi Stane (SPD Zarja).

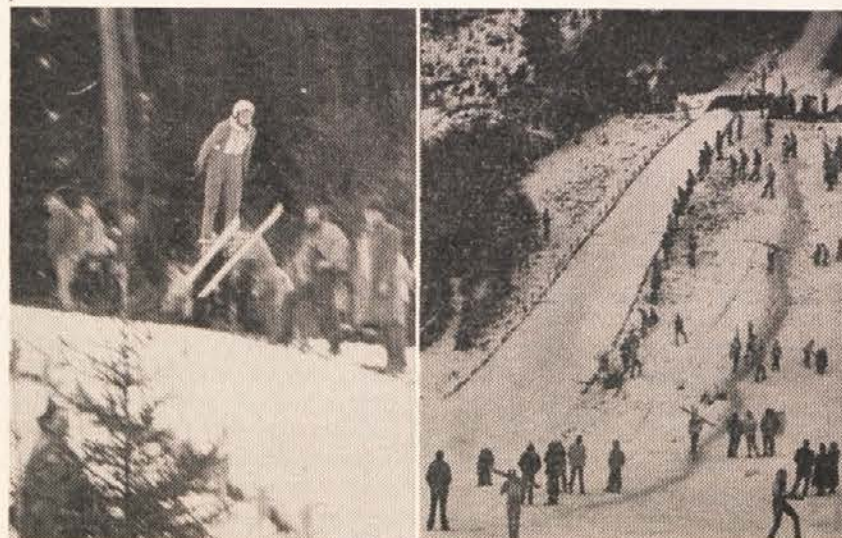
Zahomc: Koroško šolarsko prvenstvo v skokih

Na fantastično pripravljeni 30-metrski skakalnici se je preteklo soboto pomerilo na dežel-nem prvenstvu v Zahomcu 41 šolarjev. Kot že večkrat je bil organizator prvenstva ŠD Zahomc, iz katerega izhajajo vedno spet nadbudni in uspešni skakalci. Pri idealnem vremenu se je tekme udeležilo tudi 8 gostov iz Italije. Na tekmi, ki se je odvijala dvojezično, sta si osvojila naslov deželnega prvaka Winkler Bernhard (pri starejših šolarjih) in Günter Schöffmann (pri mlajših šolarjih).

Rezultati

Starejši šolarji: 1. Bernhard Winkler (SV Malta) 32/32,5 (198,2 točke), 2. Robert Kaiser (ŠD Zahomc) 32/31 (193,6), 8. Michael Truppe (ŠD Zahomc) 29,5/29 (167,3).

Mlajši šolarji: 1. Günter Schöffmann (SZ Vrba) 30/30,5 (182,6), 2. Heinz Kutin (SV Beljak) 28,5/29 (168,9), 3. Janko Zwitter (ŠD Zahomc) 27/28,5 (158,6), 4. Martin Wiegeler (ŠD Zahomc) 27,5/27 (154,7), 5. Peter Rausch (ŠD Zahomc) 27,5/27,5 (152,4), 9. Herwig Millonig 28/25 (145,6).

Izvrstna skakalnica je omogočala šolarjem varne skoke

SKOKI ZA SVETOVNI POKAL:

Švicarska turneja

Po končani švicarski turneji vodi v svetovnem pokalu še nadalje Nykänen, pred Kanadčanom Bulau-om in Avstrijcem Koglerjem. Na 5. mestu je Per Bergerud, ki je bil zmagovalec švicarske turneje. Na tej turneji so tekmovali v St. Moritzu, Gstaadu in Engelbergu, na posameznih tekmah pa so zmagali Nykänen (2. Bulau, 3. Kogler), Bulau (2. Ruud, 3. Vettori) in Bergerud (2. Haslings, 3. Slannarius). Uvrstitev Hanzija Wallnerja in Francija Wiegelerja bomo objavili v prihodnji številki.

Ta teden so skakalci imeli zasluženi oddih, saj so prej od 27. decembra naprej (z izjemo dveh dni dopusta) do zadnje nedelje nepretrgoma poletovali od kraja do kraja. V teh 35 dneh so napravili 70 do 80 skokov, kar je res zelo velika obremenitev.

KERNJAKOVE PESMI v ljubljanski TV

V sredo 9. februarja 1983 ob 16.50 uri bodo v ljubljanski televiziji predvajali KERNJAKOVE PESMI.

TRNOVSKI MARATON

ki naj bi bil 6. februarja, je bil zaradi pomanjkanja snega odpovedan in preložen na poznejši datum, ki bo še pravočasno objavljen.

Prihodnjo nedeljo 6. februarja bo v Trbižu (proga C) na sporedu veleslalom, ki velja za 2. prehodni pokal bratstva treh dežel. Na tekmovalni vabijo Kulturno društvo Lepi vrh, športno društvo Mladina in Smučarski klub Devin. Ob 10. uri bo start, od 8.30 do 9.30 pa si tekmovalci lahko ogledajo progo.

Katoliška prosveta vabi na SEMINAR ZA REFERENTE, ODGOVORNE ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH za dekanije: Borovlje, Rožek, Beljak, Šmohor — v nedeljo 6. 2. 83, od 9. do 17. ure v farnem domu v Sentsjakobu v R. Vodi: Janko Merkač

Družba sv. Mohorja v Celovcu vabi na odprtje razstave slik Ernsta Arbeitsteina v soboto 12. 2. 1983 ob 18. uri v Mohorjevi knjigarni v Celovcu. Ob tej priložnosti bo Emil Kristof (kitara) igral južnoameriško glasbo in jazz. Med razstavo bo dražba slike v prid pohabljenemu otroku.

Slovenska športna zveza, Slovensko planinsko društvo Celovec, Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Sentsjakobu v Rožu vabijo na

V. zimski pohod „Arihova peč“

V SPOMIN NA PADLE BORCE POD ARIHOVO PEČJO FEBRUARJA 1945 ki bo v nedeljo 6. marca 1983, s pričetkom ob 10. uri pri Polancu na Čemernici (Hodnina) nad Sentsjakobom v Rožu.

1. Smučarski tek — 7 km, brez omejitve starosti
2. Pohod za peče od Polanca preko bivšega partizanskega bunkerja do planinske postojanke „Koča nad Arihovo pečjo“ (1084 m) in po drugi smeri nazaj mimo Resmanove lavske kočje do Polanca.

3. POGOJI ZA UDELEŽENCE
Na V. zimskem pohodu Arihova peč lahko sodelujejo vsi. Udeleženci pohoda (peči) morajo biti zimsko in planinsko opremljeni. Pohodniki se morajo držati proge, ki je za pohod označena. Pohodniki se vzpenjo na planino Bleščeto — „Koča nad Arihovo pečjo“ (kontrolni žig) in se preko Resmanove lavske kočje (kontrolni žig) vrnejo po označeni poti nazaj do cilja pri Polancu. Start za pohodnike je ob 10.30 uri, na cilj pa je treba priti najkasneje do 16. ure. Masovni start za tekače je ob 10.30 uri, na cilj pa je treba priteči najkasneje do 12. ure.

Pred startom je kratka spominska svečanost posvečena padlim partizanom pod Arihovo pečjo, februarja 1945.

4. PRIJAVE IN STARTNINA
Udeleženci V. pohoda „Arihova peč“ se prijavijo do torka 1. marca 1983 pri Posojilnicah, v uredništvu Slovenskega vestnika, St. Ruprechtstr. 19, 9020 Celovec (tel. 0 42 22 - 54 0 42); na sedežu Slovenske športne zveze, na sedežu Slovenskega planinskega društva Celovec, oba Gasometergasse 10, 9020 Celovec, tel. 0 42 22 - 32 5 50; pri SPD „Rož“ (Posojilnica Sentsjakob v R.). Naknadne prijave sprejemamo na dan prireditve med 9. in 10. uro. Startnina znaša 50 šil. (250 ND) za odrasle in 40 šil. (200 ND) za otroke in mladince. Startnina se plača pri prijavi.

Pohodniki in tekači prejmejo na startu kontrolni kartonček in značko, tekači pa še dodatno startno številko. Po pohodu je treba na cilj predložiti kontrolni kartonček. Vsak udeleženec dobi nato diplomu in kolajno za udeležbo. Najboljši dneva pri teku pa spominsko plaketo Slovenskega vestnika.

5. OKREPČILA, ZDRAVNIŠKA SLUŽBA, SERVISNA SLUŽBA
Vsak udeleženec dobi toplo pijačo in klobaso. Za zdravniško službo je poskrbljeno. Vsak udeleženec sodeluje na lastno odgovornost.

6. ZIMSKI POHOD „ARIHOVA PEČ“ bo izveden ob vsakem vremenu, v slučaju pomanjkanja snega bo samo pohod.

7. DOVOZ IN PARKIRNI PROSTOR
Iz Sentsjakoba v Rožu vodi proti Področici/Rosenbach, preko vasi Leše/Les-sach, Svatne/Schlatten in Hodnina/Kanin asfaltirana cesta na Čemernico, ki bo označena s kačipotli „Arihova peč“. Parkirišča so na razpolago.

8. ZLATA ZNAČKA
Kdor se bo 5-krat udeležil zimskega pohoda „Arihova peč“, bo prejel posebno zlato značko. Petkratno udeležbo mora dokazati s petimi zbranimi kartončki.

Uspehi Avstrijcev na jugoslovanski „turneji“ svetovnega pokala

Kljub močni otoplitvi, ki je grozila preprečiti tri važne tekme za svetovni pokal, je moški alpski smučarski cirkus uspešno zaključil smuk na olimpijski progi na Bjelašnici, ter veleslalom in slalom v Kranjski gori. V vseh treh tekmah so zmagali Avstrijci, ki so najostreje kritizirali progno na Bjelašnici in ki v tehničnih disciplinah že leta niso zmagovali.

V smuku na Bjelašnici blizu olimpijskega mesta Sarajevo je presenetljivo zmagal Salzburčan Gerhard Pfaffenbichler, ki je s številko 19 premagal Steve Podborskoga (Can) in Franza Klammerja, ki je bil na tretjem mestu. Podborski, ki je prekosil Klammerja za 5 stotink sekunde, je že slavil svojo zmago, ko ga je prehitel še Pfaffenbichler, ki letos še ni nikoli tekmoval, vedno je namreč obvisel v interni kvalifikaciji. Celo sam se je čudil nad zmago. Najboljši Jugoslovian je bil Pleteršek na 28. mestu.

Se večje presenečenje je vladalo v avstrijskem moštvu, ko je v soboto v Kranjski gori pod Vitrancem v veleslalomu zmagal mali Hans Enn, ki so ga v zadnjih treh letih nenehoma pestile poškodbe. Zadovoljstvo pa je vladalo tudi, ker je zadnja avstrijska zmaga v tehnični disciplini bila že leta 1981, ko je Orlainsky bil zmagovalec veleslalomu v Ebnat Kappel, ki so ga v prvi progi je vodil Enn pred Stenmarkom in Švicarjem Julenom, dokončni rezultat pa se je glasil: 1. Enn (A), 2. Julen (Svi), 3. Stenmark (Sved), 4. Er-lacher (It), 5. Ph. Mahre (ZDA). Veleslalomsko trasa na Bukovniku je bila predvsem na drugi progi zelo trda in ledena. Enu je proga, kot je sam povedal, zelo ustrezala, in napadalna vožnja v obeh tekih se mu je zelo obrestovala. Nad 20.000 gledalcev je zasledovalo napeto tekmo, v kateri so

bili trije Jugoslovani med prvimi 15., in sicer: Franko (9.), Strel (11.) in Križaj (13.).

Z največjimi vremenskimi težavami pa so se borili organizatorji nedeljskega slaloma v Kranjski gori. Tik pred začetkom tekme je vladala še temperatura okoli ničle, to pa je premalo, da bi sneg zmrazil in preveč, da bi prijel snežni cement, ki je učinkovit le, če je sneg prepojen z vlagom. Kljub temu, da proga ni bila idealna, se je salom moral začeti. V deloma zelo strmi progi je zato obviselo tudi nekaj najboljših, npr.: Bojan Križaj, Phil Mahre in Ingemar Stenmark.

V prvem teku je vodil Sved Strand pred Wenzlom (Lie) in Avstrijcem Orlainsky in Gruber. V drugem teku pa je bil Strand premalo odločen, čeprav je napovedoval že novo zmago. Avstrijec Gruber je z napadalno vožnjo bil skoraj za dve sekundi hitrejši kot Strand. Tako je Gruber zaokrožil sija-jen uspeh avstrijskega moštva na jugoslovanski „turneji“ svetovnega pokala, v spominu pa bo ostala ta zmaga zaradi tega, ker je zadnja zmaga Avstrijcev v slalomu bila že leta 1976 v Kitzbühelu.

Od 74 tekmovalcev, ki jih je startalo, se jih je uvrstilo le 22. Zmagal je torej Gruber (A), 2. je bil Strand (Sved), 3. Canc (Fr), 4. De Chiesa, 5. Frommelt (Liech). Na 7. mestu se je uvrstil Heidegger (A), na 8. pa Gstrein (A). Najboljši Jugoslovian je bil na 15. mestu Cerkovnik, 22. pa mladi Robič iz Jesenic.

Omembe vredno pa je tudi še dejstvo, da je po desetih letih prvič spet bil med prvimi tremi tudi Franciz, ki se jim s tem obeta spet nov podvig v tehnični disciplini, v kateri so nekdanj tako sloveli.